

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1999/43

Karar Sayısı : 2001/46

Karar Günü : 27.2.2001

R.G. Tarih-Sayı :20.03.2002-24701

İPTAL İSTEMİNDE BULUNAN: Prof. Dr. Tansu ÇİLLER ve 125 TBMM Üyesi

İPTAL İSTEMİNİN KONUSU: 25.8.1999 günlü, 4447 sayılı "İşsizlik Sigortası Kanunu"nun 3., 4., 6., 8., 13., 15., 17., 18., 22., 25., 26., 36., 38., 39., 40., 44., 51., 53. ve 62/3 maddelerinin, Anayasa'nın 2., 5., 10., 17., 49., 56., 60., 161., 162, 163., 164., 165., 166., 167., 168. ve 169. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

II-YASA METİNLERİ

A-İptali İstenilen Yasa Kuralları

4447 sayılı Yasa'nın iptali istenilen maddeleri şöyledir:

1- "MADDE 3.- 506 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin (B) bendine aşağıdaki alt bent ile maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Protez, araç ve gereç bedellerinin % 20'sini sigortalı öder. Ancak, ilgiliden alınacak katkı miktarı, ödeme tarihindeki 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin birbuçuk katından fazla olamaz.

Sigortalıların, bu maddenin (A), (B) ve (D) bentlerinde yazılı yardımlardan yararlanabilmeleri için, 60 günü hastalığın anlaşıldığı tarihten önceki altı ay içinde olmak üzere toplam olarak 120 gün hastalık sigortası primi ödemiş olmaları şarttır."

2- "MADDE 4.- 506 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin (B) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

B) Yukarıda sözü edilen kimselerin ayakta yapılan tedavilerinde verilen ilaçlar ile (A/a) bendi uyarınca sağlanan protez, araç ve gereç bedellerinin %10'u kendilerince ödenir. Ancak protez, araç ve gereç bedelleri için alınacak katkı payı ödeme tarihindeki 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücret tutarını geçemez."

3- "MADDE 6.- 506 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

A) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa sigortalı olarak çalışmaya başlayanların yaşlılık aylığından yararlanabilmesi için;

a) Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olması ve en az 7000 gün veya

b) Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olması, 25 yıldan beri sigortalı bulunması ve en az 4 500 gün,

Malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmaları şarttır."

4- "MADDE 8.- 506 sayılı Kanunun 63 üncü maddesine (B) fıkrasının birinci bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiştir.

Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı almakta iken serbest avukat veya noter olarak çalışmalarını sürdürenlerin, sosyal yardım zammı dahil, almakta oldukları aylıklarından %15 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilir."

5- "MADDE 13.- 506 sayılı Kanunun 96 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu Kanuna göre bağlanacak aylıklar, 78 inci maddeye göre tespit edilen prime esas günlük kazanç alt sınırının aylık tutarının % 35'inden az olamaz."

6- "MADDE 15.- 506 sayılı Kanunun Ek 24 üncü maddesinin (a) fıkrasının ikinci bendi yürürlükten kaldırılmış ve Ek 32 nci maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

Sigortalıların çocuklarına verilecek protez, araç ve gereçlerin bedellerinin % 20'si kendilerince ödenir. Ancak, sigortalıların çocuklarından alınacak katkı miktarı, ödeme tarihindeki 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin birbuçuk katından fazla olamaz.

Sigortalıların geçindirmekle yükümlü bulundukları eşlerinden % 20, Kurumdan sürekli işgöremezlik geliri, malüllük ve yaşlılık aylığı almakta olanların geçindirmekle yükümlü bulundukları eşleri ile Kurumdan hak sahibi olarak gelir ve aylık almakta olan eşlerden % 10 katılım payı alınmak şartıyla protez, araç ve gereç yardımlarından yararlanırlar. Ancak, sigortalıların eşlerinden alınacak katkı miktarı, ödeme tarihindeki 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin bir buçuk katından, sürekli iş göremezlik geliri, malüllük ve yaşlılık aylığı alanların eşleri ile Kurumdan hak sahibi olarak gelir ve aylık almakta olan eşlerden alınacak olan katkı miktarı aylık asgari ücretten fazla olamaz."

7- "MADDE 17.- 506 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 81.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte;

A) Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce yürürlükte bulunan hükümlere göre yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanmış olanlar ile sigortalılık süresi 18 yıl ve daha fazla olan kadınlar ve sigortalılık süresi 23 yıl ve daha fazla olan erkekler hakkında, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan hükümler uygulanır.

B) a) Sigortalılık süresi 17 (dahil) yıldan fazla 18 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 41 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 22 (dahil) yıldan fazla 23 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 45 yaşını doldurmaları ve en az 5000 gün,

b) Sigortalılık süresi 16 (dahil) yıldan fazla 17 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 43 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 21 (dahil) yıldan fazla 22 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 46 yaşını doldurmaları ve en az 5000 gün,

c) Sigortalılık süresi 15 (dahil) yıldan fazla 16 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 45 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 20 (dahil) yıldan fazla 21 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 48 yaşını doldurmaları ve en az 5000 gün,

d) Sigortalılık süresi 14 (dahil) yıldan fazla 15 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 47 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 19 (dahil) yıldan fazla 20 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 50 yaşını doldurmaları ve en az 5150 gün,

e) Sigortalılık süresi 13 (dahil) yıldan fazla 14 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 48 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 18 (dahil) yıldan fazla 19 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 51 yaşını doldurmaları ve en az 5300 gün,

f) Sigortalılık süresi 12 (dahil) yıldan fazla 13 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 49 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 17 (dahil) yıldan fazla 18 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 52 yaşını doldurmaları ve en az 5450 gün,

g) Sigortalılık süresi 11 (dahil) yıldan fazla 12 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresi ve 50 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 16 (dahil) yıldan fazla 17 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 53 yaşını doldurmaları ve en az 5600 gün,

h) Sigortalılık süresi 10 (dahil) yıldan fazla 11 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 51 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 15 (dahil) yıldan fazla 16 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 54 yaşını doldurmaları ve en az 5750 gün,

ı) Sigortalılık süresi 10 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 52 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 15 yıldan az erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 56 yaşını doldurmaları ve en az 6000 gün,

Malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunmaları şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

C) a) 15 yıllık sigortalılık süresini, kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmuş ve 3600 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunanlara istekleri halinde yaşlılık aylığı bağlanır.

b) (a) bendinde öngörülen şartları yerine getirememiş durumda olanlardan kadın ise 52, erkek ise 56 yaşını doldurmuş olması, en az 15 yıllık sigortalılık süresini tamamlaması ve en az 3600 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmaları şartıyla yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

GEÇİCİ MADDE 82.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı bulunanlara bağlanacak aylıklar, aşağıdaki (a) ve (b) bentlerine göre hesaplanacak aylıkların toplamından oluşur.

a) Sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar prim ödeme sürelerine ait aylığı aşağıdaki şekilde belirlenir.

Sigortalının aylık talep tarihine kadarki toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden, bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki hükümlere göre hesaplanacak aylığının sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadarki prim ödeme gün sayısı ile orantılı bölümü, bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren aylık başlangıç tarihine kadar geçen takvim yılları için, her yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı ve gayrisafi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar ayrı ayrı artırılarak hesaplanır.

Hesaplanan yaşlılık aylığı, aylık bağlanması için yazılı başvurunun yapıldığı yılın Ocak ayı ile aylığın başladığı takvim yılının başlangıç tarihi arasında geçen her ay için Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranları kadar artırılır.

b) Sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki prim ödeme sürelerine ait aylığı ise, sigortalının aylık talep tarihine kadar toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden bu Kanunun 61 inci maddesi hükümlerine göre hesaplanacak aylığının, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonraki prim ödeme gün sayısına orantılı bölümü kadardır.

Sigortalıya yukarıdaki (a) ve (b) bentlerine göre bağlanacak aylıkların toplamı, sigortalının aylık talep tarihindeki toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden, bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla, bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki hükümlere göre hesaplanan aylığının, bu Kanunun yürürlük tarihi ile aylık başlangıç tarihi arasında geçen takvim yılları için her yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranına ve bu Kanunun 61 inci maddesinin son fıkrasına göre artırılmış değerinin altında olamaz.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra malüllük aylığına hak kazananlar ile ölen sigortalıların hak sahiplerinin aylıkları, yukarıdaki fıkralarda belirtilen hükümler esas alınarak, 55 veya 67 nci madde hükümlerine göre hesaplanır. Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra prime esas kazancı bulunmayanların malüllük ve ölüm aylıkları, bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki hükümlere göre hesaplanır ve yukarıdaki (a) bendindeki esaslara göre artırılarak bağlanır."

II. BÖLÜM

TARIM İŞÇİLERİ SOSYAL SİGORTALAR KANUNU İLE İLGİLİ

DEĞİŞİKLİKLER

8- "MADDE 18.- 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununun 20 nci maddesinin 20/2/1992 tarihli ve 3774 sayılı Kanunla kaldırılan (a) bendi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

a) Kadın ise 58 yaşını, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olması,"

9- "MADDE 22.- 2925 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte;

A) 13 yıl ve daha fazla sigortalı bulunanlar en az 15 yıllık sigortalılık süresini doldurmuş ve en az 3600 gün prim ödemiş bulunmaları şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

B) a) Sigortalılık süresi 12 (dahil) yıldan fazla 13 yıldan az olanlar kadın ise 41, erkek ise 45 yaşını doldurmuş olmaları,

b) Sigortalılık süresi 11 (dahil) yıldan fazla 12 yıldan az olanlar kadın ise 43, erkek ise 46 yaşını doldurmuş olmaları,

c) Sigortalılık süresi 10 (dahil) yıldan fazla 11 yıldan az olanlar kadın ise 45, erkek ise 48 yaşını doldurmuş olmaları,

d) Sigortalılık süresi 9 (dahil) yıldan fazla 10 yıldan az olanlar kadın ise 47, erkek ise 50 yaşını doldurmuş olmaları,

e) Sigortalılık süresi 8 (dahil) yıldan fazla 9 yıldan az olanlar kadın ise 48, erkek ise 51 yaşını doldurmuş olmaları,

f) Sigortalılık süresi 7 (dahil) yıldan fazla 8 yıldan az olanlar kadın ise 49, erkek ise 52 yaşını doldurmuş olmaları,

g) Sigortalılık süresi 6 (dahil) yıldan fazla 7 yıldan az olanlar kadın ise 50, erkek ise 53 yaşını doldurmuş olmaları,

h) Sigortalılık süresi 5 (dahil) yıldan fazla 6 yıldan az olanlar kadın ise 51, erkek ise 54 yaşını doldurmuş olmaları,

i) Sigortalılık süresi 5 yıldan az olanlar kadın ise 52, erkek ise 56 yaşını doldurmuş olmaları,

Ve en az 15 yıllık sigortalılık süresi ile 3600 gün prim ödeme şartlarını yerine getirmeleri halinde yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

III. BÖLÜM

TÜRKİYE CUMHURİYETİ EMEKLİ SANDIĞI KANUNU

İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER

10- "MADDE 25.- 5434 sayılı Kanunun Geçici 139 uncu maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş, aynı maddenin sekizinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kullanılması resmi sağlık kurulu raporu ile gerekli görülen protez, ortez ve tıbbi araç ve gereç bedellerinin %10'u hak sahipleri tarafından ödenir. Ancak ödenecek miktar bu Kanunun ek 19 uncu maddesindeki aylıklardan fazla olamaz (bu Kanunun 64 üncü maddesinin ve 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre aylık bağlananlar hakkında bu hüküm uygulanmaz.)

Özel kanunları gereğince sağlık yardımından faydalananlar ile Sandıktan emekli, adi malûllük veya vazife malûllüğü aylığı alanların diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevlerde çalışan veya bu kuruluşlardan aylık alan eşleri ve Sandıktan dul aylığı alanlardan diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevde çalışan veya bu kuruluşlardan yaşlılık veya malûllük aylığı alanlar bu madde hükmünden yararlanamazlar. İsteğe bağlı sağlık sigortasından yararlananlar hakkında bu hüküm uygulanmaz."

11- "MADDE 26.- 5434 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 205.- Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte;

Kadın iştirakçilerden 20, erkek iştirakçilerden 25 fiili hizmet yılını dolduranların istekleri üzerine emekli aylığı bağlanır.

a) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 2 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 38, erkek ise 43 yaşını,

b) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 3 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 41, erkek ise 45 yaşını,

c) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 4 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 43, erkek ise 46 yaşını,

d) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 5 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 45, erkek ise 48 yaşını,

e) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 6 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 47, erkek ise 50 yaşını,

f) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 7 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 48, erkek ise 51 yaşını,

g) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 8 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 49, erkek ise 52 yaşını,

h) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 9 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 50, erkek ise 53 yaşını,

i) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 10 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 51, erkek ise 54 yaşını,

j) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 10 yıldan fazla kalan iştirakçilerden kadın ise 52, erkek ise 56 yaşını,

Doldurmaları ve kadın iştirakçinin 20, erkek iştirakçinin 25 fiili hizmet süresini tamamlamaları halinde istekleri üzerine emekli aylığı bağlanır.

32 nci madde gereğince fiili hizmet sürelerine zam yapılanların bu maddede belirtilen yaş hadlerinden; eklenilen bu sürenin üç yıldan çok olmamak üzere yarısı indirilir.

5434 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin (e) ve (f) fıkraları kapsamına girenlere 25 fiili hizmet yılını ve yukarıdaki yaşları doldurmaları halinde emekli aylığı bağlanır.

GEÇİCİ MADDE 206.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte fiili hizmet süreleri 8 yıl ve daha fazla olan iştirakçiler, 61 yaşını doldurmaları nedeniyle istekleri üzerine veya kurumlarınca yaş haddinden re'sen emekliye ayrıldıklarında fiili hizmet süreleri 10 yılı doldurmuş olmak şartıyla emekli aylığına hak kazanırlar."

IV. BÖLÜM

ESNAF VE SANATKARLAR VE DİĞER BAĞIMSIZ ÇALIŞANLAR SOSYAL SİĞORTALAR KURUMU KANUNU İLE İLGİLİ DEĞİŞİKLİKLER

12- "MADDE 36.- 1479 sayılı Kanunun Ek 13 üncü maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Ayakta yapılan tedavilerde poliklinik muayene ücretinin ve verilen ilaç bedellerinin % 20'si sigortalı ve hak sahipleri, % 10'u aylık alanlar ve hak sahipleri tarafından karşılanır. İş kazası ve meslek hastalığı sonucu verilecek olanlar hariç, protez, araç ve gereç bedellerinin % 20'si sigortalı ve hak sahipleri, % 10'u ise aylık alanlar ve hak sahipleri (3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamına girenler hariç) tarafından karşılanır. Ancak, katkı payı tutarı sigortalılarda birinci gelir basamağının birbuçuk katını, aylık alanlarda ise birinci gelir basamağının % 65'ini geçemez.

Ağız protezleri hariç, sigortalının bu Kanuna tabi sigortalılığının başladığı tarihten önce, sigortalı ve hak sahiplerinde mevcut olduğu tespit edilen hastalık ve arızalardan dolayı bedeli Kurumca karşılanacak olan ortez ve protezler ek 18 inci maddeye göre hazırlanacak yönetmelikte belirlenir."

13- "MADDE 38.- 1479 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

Sosyal güvenlik destek primi

EK MADDE 20.- Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı bağlananlardan, 24 üncü maddenin (1) numaralı bendinde belirtilen çalışmalarına devam edenlerin veya daha sonra çalışmaya başlayanların, sosyal yardım zammı dahil tahakkuk eden aylıklarından, aylığın bağlandığı veya tekrar çalışmaya başlanıldığı tarihi takip eden aybaşından itibaren, çalışmalarının sona erdiği ay dahil %10 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilir.

Birinci fıkra hükmüne göre aylıklarından sosyal güvenlik destek primi kesilmesi gerekenlerden, bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce aylık bağlananlar Kanunun yayımını, daha sonra tekrar çalışmaya başlayanlar ise çalışmaya başladıkları tarihi takip eden aybaşından itibaren üç ay içinde Kuruma yazılı bildirimde bulunmak zorundadırlar. Bu süre içinde Kuruma yazılı bildirimde bulunmayanlardan sosyal güvenlik destek primi, gecikmeli bildirimde bulunulan veya Kurumca tespit edilen tarihe kadar 53 üncü maddeye göre hesaplanacak gecikme zammı ile birlikte tahsil edilir. Birikmiş sosyal güvenlik destek primi ve gecikme zamlarının ödenmemesi halinde aylıklardan yapılacak kesintiler aylık tutarının %25'ini geçemez.

Sosyal güvenlik destek primi ödenmiş süreler, bu Kanuna göre sigortalılık süresi olarak değerlendirilmez, ödenen primler 39 uncu madde hükmüne göre toptan ödeme olarak iade edilmez ve bu sürelerle ilgili olarak 24/5/1983 tarihli ve 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz."

14- "MADDE 39.- 1479 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 10.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan hükümlere göre, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşı itibariyle aylık bağlanmasına hak kazananlar ile aylık bağlanmasına hak kazanmalarına iki tam yıl veya daha az kalan sigortalıların, tam veya kısmi yaşlılık aylığı talep hakları saklıdır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı olanlardan, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşı itibariyle, kadın ise 20, erkek ise 25 tam yıl prim ödeme süresinin dolmasına;

- a) 2 tam yıldan fazla, 3 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 41, erkeklere 45 yaşını,
- b) 3 tam yıldan fazla, 4 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 43, erkeklere 46 yaşını,
- c) 4 tam yıldan fazla, 5 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 45, erkeklere 48 yaşını,
- d) 5 tam yıldan fazla, 6 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 47, erkeklere 50 yaşını,
- e) 6 tam yıldan fazla, 7 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 48, erkeklere 51 yaşını,
- f) 7 tam yıldan fazla, 8 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 49, erkeklere 52 yaşını,
- g) 8 tam yıldan fazla, 9 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 50, erkeklere 53 yaşını,
- h) 9 tam yıldan fazla, 10 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 51, erkeklere 54 yaşını,
- i) 10 tam yıldan fazla kalan kadınlara 52, erkeklere 56 yaşını,

Doldurmaları, kadın ise 20, erkek ise 25 tam yıl prim ödemeleri şartıyla ve talepte bulunmaları halinde, yaşlılık aylığı bağlanır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı olanlardan, 15 tam yıl prim ödeme süresi ile kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurma koşulunu, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşından itibaren,

a) 2 tam yıldan fazla, 4 tam yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 51, erkeklere 56 yaşını,

b) 4 tam yıldan fazla, 6 tam yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 52, erkeklere 56 yaşını,

c) 6 tam yıldan fazla, 8 tam yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 53, erkeklere 57 yaşını,

d) 8 tam yıldan fazla, 10 tam yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 54, erkeklere 57 yaşını,

e) 10 tam yıldan fazla süre içinde yerine getiren, kadınlara 56, erkeklere 58 yaşını,

Doldurmaları ve talepte bulunmaları halinde, yaşlılık aylığı bağlanır.

GEÇİCİ MADDE 11.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce bağlanan malüllük, yaşlılık ve ölüm aylıkları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ödenen son aylık tutarlar esas alınarak, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra 36 ncı maddenin son fıkrası hükmüne göre artırılarak ödenir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı olanlara bağlanacak yaşlılık aylığı;

a) Sigortalının, aylık başlangıç tarihindeki toplam sigortalılık süresi esas alınarak, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce bulunduğu gelir basamağının aylık başlangıç tarihinde yürürlükte bulunan gelir tablosundaki değeri üzerinden, bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki hükümlere göre hesaplanan aylığının, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçen sigortalılık süresinin toplam sigortalılık süresine orantılı olarak hesaplanan tutarı ile,

b) Sigortalının, bu Kanunun yürürlük tarihi ile aylık başlangıç tarihi arasında aylar itibariyle prim ödediği gelir basamaklarının bu basamaklardaki prim ödeme süreleri de dikkate alınarak, aylık başlangıç tarihinde yürürlükte bulunan gelir basamakları üzerinden hesaplanacak ağırlıklı ortalamasının, aylık başlangıç tarihindeki toplam sigortalılık süresi esas alınmak suretiyle bu Kanunun 36 ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre bulunacak aylık bağlama oranı üzerinden hesaplanan aylığın, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra geçen sigortalılık süresinin toplam sigortalılık süresine orantılı olarak hesaplanan tutarı,

Toplamıdır. Bu şekilde hesaplanan aylık, bu Kanunun 36 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına göre artırılır.

İkinci fıkraya göre bağlanacak aylık, sigortalının aylık başlangıç tarihindeki toplam sigortalılık süresi esas alınarak, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce bulunduğu gelir basamağı üzerinden bu Kanunun yürürlük tarihinden önceki hükümlere göre hesaplanan aylığının, bu Kanunun yürürlük tarihi ile aylık başlangıç tarihi arasında geçen takvim yılları için, her yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel

yıllı kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki değişim oranı kadar artırılmış tutarından az olamaz.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce sigortalı olanlara bağlanacak malûllük ve ölüm aylıkları, sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra sigortalılık süresinin bulunması halinde, bu süreler esas alınarak hesaplanır.

GEÇİCİ MADDE 12.- Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra primlerin ve aylıkların hesaplanmasına esas gelir tablosunun 50 nci maddeye göre belirlenmesine kadar, Kanunun yayımı tarihinden önceki hükümlere göre belirlenecek olan yirmidört basamaklı gösterge tablosunun uygulanmasına devam edilir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra 50 nci maddeye göre belirlenmesi gereken gelir basamaklarının hesaplanmasında yukarıdaki fıkra gereğince uygulanan gelir basamakları esas alınır."

15- "MADDE 40.- 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun 17 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yaşlılık aylığından yararlanma şartları

Madde 17.- Yaşlılık aylığından yararlanabilmek için sigortalının;

- a) Yazılı talepte bulunması, talepte bulunduğu tarihte prim ve her türlü borçlarını ödemiş olması,
- b) Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş ve 25 tam yıl sigorta primi ödemiş olması, Şarttır.

Kadın ise 60, erkek ise 62 yaşını dolduran ve en az 15 tam yıl prim ödeyen sigortalılara da kısmi yaşlılık aylığı bağlanır."

16- "MADDE 44.- 2926 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 7.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan hükümlere göre, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşı itibariyle aylık bağlanmasına hak kazananlar ile aylık bağlanmasına hak kazanmalarına iki tam yıl veya daha az kalan sigortalıların, tam veya kısmi yaşlılık aylığı talep hakları saklıdır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı olanlardan, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşı itibariyle, kadın ise 20, erkek ise 25 tam yıl prim ödeme süresinin dolmasına;

- a) 2 tam yıldan fazla, 3 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 41, erkeklere 45 yaşını,
- b) 3 tam yıldan fazla, 4 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 43, erkeklere 46 yaşını,
- c) 4 tam yıldan fazla, 5 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 45, erkeklere 48 yaşını,
- d) 5 tam yıldan fazla, 6 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 47, erkeklere 50 yaşını,

- e) 6 tam yıldan fazla, 7 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 48, erkeklere 51 yaşını,
- f) 7 tam yıldan fazla, 8 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 49, erkeklere 52 yaşını,
- g) 8 tam yıldan fazla, 9 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 50, erkeklere 53 yaşını,
- h) 9 tam yıldan fazla, 10 tam yıl veya daha az kalan, kadınlara 51, erkeklere 54 yaşını,
- ı) 10 tam yıldan fazla kalan, kadınlara 52, erkeklere 56 yaşını,

Doldurmaları, kadın ise 20, erkek ise 25 tam yıl prim ödemeleri şartıyla ve talepte bulunmaları halinde, yaşlılık aylığı bağlanır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı olanlardan, 15 tam yıl prim ödeme süresi ile kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurma koşulunu, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşından itibaren,

- a) 2 tam yıldan fazla, 4 yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 51, erkeklere 56 yaşını,
- b) 4 tam yıldan fazla, 6 yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 52, erkeklere 56 yaşını,
- c) 6 tam yıldan fazla, 8 yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 53, erkeklere 57 yaşını,
- d) 8 tam yıldan fazla, 10 yıl veya daha az süre içinde yerine getiren, kadınlara 54, erkeklere 57 yaşını,
- e) 10 tam yıldan fazla, süre içinde yerine getiren, kadınlara 56, erkeklere 58 yaşını,

Doldurmaları ve talepte bulunmaları halinde, yaşlılık aylığı bağlanır.

GEÇİCİ MADDE 8.- Sigortalıların 36 ncı madde hükmünün yürürlüğe girdiği tarihe kadar mevcut prim borçları değişiklikten önceki hükümler çerçevesinde hesap ve tahsil edilir."

17- "MADDE 51.- Bu Kanun uyarınca sigortalı sayılanlardan hizmet akitleri aşağıda belirtilen hallerden birisine dayalı olarak sona erenler, Kuruma süresi içinde şahsen başvurarak yeni bir iş almaya hazır olduklarını kaydettirmeleri, hizmet akitlerinin sona ermesinden önceki son üç yıl içinde en az 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş ve işten ayrılmadan önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olmaları kaydıyla işsizlik ödeneği almaya hak kazanırlar.

- a) 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 13 üncü maddesi veya 20/4/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanununun 16 ncı maddesi ya da 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen bildirim önellerine uygun olarak hizmet akdi işveren tarafından sona erdirilmiş olmak,

b) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemeksizin 1475 sayılı İş Kanununun 16 ncı maddesinin (I), (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (II) ve (III) numaralı bentlerine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 7 nci maddesi ile 11 inci maddesinin birinci fıkrasına göre sigortalı tarafından feshedilmiş olmak,

c) Hizmet akdi, süresi belli olsun veya olmasın sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemeksizin 1475 sayılı İş Kanununun 17 nci maddesinin (I) ve (III) numaralı bentlerine veya 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (III) numaralı bendine veya 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasına göre işveren tarafından feshedilmiş olmak,

d) Hizmet akdinin belirli süreli olması halinde, bu sürenin bitimi nedeniyle işsiz kalmak, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 7 nci maddesinin (II) numaralı bendinde belirtilen hizmet akdinin belirli bir sefer için yapılmış olması nedeniyle sefer sonunda işsiz kalmak,

e) İşyerinin el değiştirmesi veya başkasına geçmesi, kapanması veya kapatılması, işin veya işyerinin niteliğinin değişmesi nedenleriyle işten çıkarılmış olmak, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 14 üncü maddesinin (IV) numaralı bendindeki nedenlerle işsiz kalmak,

f) 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 21 inci maddesi kapsamında işsiz kalmak,

Ancak, işsizlik ödeneğine hak kazanabilmek için hizmet akdinin başvuru sırasında grev, lokavt veya kanundan doğan ödevler nedeniyle askıya alınmamış olması ve sigortalının herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan gelir veya aylık almaması gerekmektedir."

18- "MADDE 53.- Bu Kanunun gerektirdiği görev ve hizmetler için mali kaynak sağlamak, piyasa şartlarında kaynakları değerlendirmek, Kanunun öngördüğü ödemelerde bulunmak üzere "İşsizlik Sigortası Fonu" kurulmuştur.

Fon, Bakanın ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine müşterek kararname ile atanan birer temsilci ile en fazla işçi ve işvereni temsil eden işçi ve işveren konfederasyonları tarafından seçilen birer üyeden oluşan dört kişilik Fon Yönetim Kurulunun kararları çerçevesinde Kurum tarafından işletilir ve yönetilir. Üyelerin görev süresi 4 yıldır. İlk defa atanan ve seçilen üyelerden, ikinci yılın sonunda biri kamu, diğeri sosyal taraflardan kura sonucu belirlenen iki üyenin yerine yeni üye ataması ve seçimi yapılır. Süreleri biten üyeler yeniden seçilebilir. Üyeliklerde süre dolmadan herhangi bir sebeple boşalma olduğu takdirde, boşalan üyelikler için bunların görev sürelerini tamamlamak üzere 1 ay içinde atama veya seçim yapılır. Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerinin görev süreleri dolmadan görevlerine son verilemez. Ancak atanmaları veya seçilmeleri için gerekli şartları kaybettikleri tespit edilenler ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlardan dolayı haklarında verilen mahkumiyet kararı kesinleşenler, süreleri dolmadan atanmalarındaki veya seçilmelerindeki usule göre görevden alınırlar. Fon Yönetim Kuruluna Başkanlık temsilcisi Başkanlık eder, Yönetim Kurulu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır, kararların alınmasında oyların eşit olması durumunda Başkanın tarafi çoğunlukta sayılır.

Fon Yönetim Kurulu üyelerinin; Devlet memurluğuna atanabilme şartlarını taşımaları ve siyasi parti organlarında görevli bulunmamaları, ayrıca atama ile gelecek üyelerin hukuk, iktisat, maliye, finans, işletme, kamu yönetimi, sosyal politika veya iş hukuku dallarında en az lisans düzeyinde öğrenim yapmış olmaları zorunludur.

Toplantılara iştirak eden Yönetim Kurulu başkan ve üyeleri, her ay 8/6/1984 tarihli ve 233 Sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki Kamu İktisadi Teşebbüsleri Yönetim Kurulu üyelerine tanınan mali haklardan yararlandırılırlar. Toplantıya katılmayan üyelerin ücretlerinden, Yönetim Kurulu yönetmeliğine göre kesinti yapılır.

Fon Yönetim Kurulunun çalışmasına ve fon kaynaklarının değerlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar; Bakanlık, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, T.C. Merkez Bankası ve Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlığının müştereken hazırlayacakları ve Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Fon, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu tarafından denetlenir.

Fonun;

A) Gelirleri;

a) İşsizlik sigortası primlerinden,

b) Bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratlardan,

c) Fonun açık vermesi durumunda Devletçe sağlanacak katkılardan,

d) Bu Kanun gereğince sigortalı ve işverenlerden alınacak ceza, gecikme zammı ve faizlerden,

e) Diğer gelir ve kazançlar ile bağışlardan,

B) Giderleri;

a) Sigortalı işsizlere verilen ödeneklerden,

b) Hastalık ve analık sigortası primlerinden,

c) Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi giderlerinden,

d) İşsizlik sigortası hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için Fon Yönetim Kurulunun onayı üzerine Kurum tarafından yapılan giderler ile hizmet binası kiralınması, hizmet satın alınması, bilgisayar, bilgisayar yazılım ve donanımı alınması, Yönetim Kurulu üyelerinin ücret ve yolluk ödemelerinden,

Oluşur.

Bu fon bütçe kapsamı dışında olup, gelirlerinden hiç bir şekilde kesinti yapılamaz ve Genel Bütçeye gelir kaydedilemez. Fon'un gelir ve giderleri üçer aylık dönemler halinde

1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre ruhsat almış, denetim yetkisine sahip meslek mensubu Yeminli Mali Müşavirlere denetletirilerek denetim raporlarının sonuçları ilan edilir.

Fon; 26/5/1927 tarihli ve 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 21/2/1967 tarihli ve 832 sayılı Sayıştay Kanununa tabi değildir. Fon gelirleri ile bu gelirlerle alınan mallar Kuruma aittir. Kurumun malları 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu bakımından Devlet malı hükmünde olup, alacakları da Devlet alacağı derecesinde ayrıcalıklıdır. Fon, damga vergisi hariç her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır."

19- "MADDE 62.- 1- 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun; 97 nci, Ek 20, Ek 21, Ek 22, Ek 23, Ek 34 ve Ek 35 inci,

2- 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununun; 9, 11, 12, 18, 19, 27, 28, 29 ve 37 nci,

3-9/3/1988 tarihli ve 3417 sayılı Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanunun 2 ve 3 üncü,

Maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1.- 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesi ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına dair Kanunun 21 inci maddesinde öngörülen iş kaybı tazminatı ile işsizlik ödeneğini birlikte almaya hak kazananlara öncelikle iş kaybı tazminatı ödenir. İş kaybı tazminatı için yapılan başvurular aynı zamanda işsizlik ödeneği talep başvurusu yerine de geçer.

İş kaybı tazminatını alma süresi içerisinde Kurumca bir işe yerleştirilemeyen veya kendisi bir iş bulamayanlara bu Kanunda belirtilen esas ve usuller dahilinde işsizlik ödeneği verilir. Ancak iş kaybı tazminatı ödenen süreler işsizlik ödeneği ödenecek toplam süreden mahsup edilir.

GEÇİCİ MADDE 2.- Kadroların belirlenecek norm kadro sayılarına göre dağıtılmasından sonra mevcut personel bu kadrolar ile ilişkilendirilir. İhtiyaç fazlası personelin memuriyet mahalli içerisindeki ya da istekleri halinde memuriyet mahalli dışındaki boş kadrolara atamaları yapılır.

Bu şekilde atamaları yapılamayan personel, bulundukları birimde şahsa bağlı olarak eski görevlerini yapmaya devam ederler ve boş kadro temin edilmedikçe başka birimlere atanamazlar. Bu durumdaki personelin herhangi bir şekilde görevden ayrılması halinde, yerlerine başka personel atanamaz. Şahsa bağlı olarak görev yapan personele en son kadrosu esas alınarak aylık ve özlük haklarının ödenmesine devam edilir.

Memuriyet mahalli içindeki birimlerde şahsa bağlı olarak görev yapan personelin durumuna uygun olan bir kadro boşaldığında bu kadroya öncelikle atanırlar.

GEÇİCİ MADDE 3.- Sosyal Sigortalar Kurumunda halen sözleşmeli olarak çalışan personelden 1999 yılı sonuna kadar memurluğa geçmek için yazılı olarak başvuranlar, öğrenim durumlarına göre yükselebilecekleri tavanı aşmamak kaydı ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun Ek Geçici 1, 2 ve 3 üncü maddesi hükümleri, 8/6/1984 tarihli 217 sayılı Kanun

Hükmünde Kararnamenin 2 inci maddesinde sayılan kuruluşlarda geçen hizmet süreleri de dikkate alınarak derece ve kademeleri tespit edilmek suretiyle boş memur kadrolarına intibak ettirilirlir.

GEÇİCİ MADDE 4.- Bu Kanunun 24 üncü maddesinin yürürlüğe gireceği tarihe kadar, bu Kanunun 16 ncı maddesi ile 506 sayılı Kanuna eklenen Ek 38 inci maddesine göre Sosyal Sigortalar Kurumundan gelir ve aylık almakta olanlara yapılan ödemeler ile 29 uncu maddesi ile değiştirilen 1479 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin son fıkrasına göre Bağ-Kur tarafından ödenen aylıklarda dönem sonuna kadar yapılan artış oranının, aynı dönemin başında memur aylıklarında yapılan ortalama artış oranının altında kalması halinde, söz konusu ödemeleri aradaki fark kadar artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

GEÇİCİ MADDE 5.- 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun uyarınca, 17/8/1999 tarihinde meydana gelen deprem nedeniyle Bakanlar Kurulu tarafından afet bölgesi ilan edilen yerlerde malül kalan sigortalı veya iştirakçiler ile ölen sigortalı veya iştirakçilerin hak sahiplerine en az 360 gün prim veya 12 aylık prim veya kesenek ödenmiş ve her ne ad altında olursa olsun Sosyal Güvenlik Kurumlarından aylık veya gelir almamak şartıyla; 506, 2925, 5434, 1479 ve 2926 sayılı Kanunlarda öngörülen prim veya kesenek ödeme süresi aranmaksızın ilgili kurumca kendi mevzuatlarına göre aylık bağlanır. Bu şekilde bağlanan aylıklarla ilgili söz konusu kanunlarda öngörülen prim veya keseneklerin eksik olan kısmı Hazinece kurumlara ödenir. Bu konudaki usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığınca müştereken tespit edilir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İptal isteminde dayanılan Anayasa kuralları şunlardır:

1- "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2- "MADDE 5.- Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

3- "MADDE10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

4-"MADDE 17.- Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

Mahkemelerce verilen ölüm cezalarının yerine getirilmesi hali ile meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır."

5- "MADDE 49.- Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.

Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır.

Devlet, işçi - işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirler alır."

6- "MADDE 56.- Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi arttırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir."

7- "MADDE 60.- Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilâtı kurar."

8- "MADDE 161.- Devletin ve kamu iktisadî teşebbüsleri dışındaki kamu tüzelkişilerinin harcamaları, yıllık bütçelerle yapılır.

Malî yıl başlangıcı ile genel ve katma bütçelerin nasıl hazırlanacağı ve uygulanacağı kanunla belirlenir.

Kanun, kalkınma planları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyabilir.

Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz."

9-"MADDE 162.- Bakanlar Kurulu, genel ve katma bütçe tasarıları ile millî bütçe tahminlerini gösteren raporu, malî yıl başından en az yetmişbeş gün önce, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.

Bütçe tasarıları ve rapor, kırk üyeden kurulu Bütçe Komisyonunda incelenir. Bu komisyonun kuruluşunda, iktidar grubuna veya gruplarına en az yirmibeş üye verilmek şartı ile, siyasî parti gruplarının ve bağımsızların oranlarına göre temsili gözönünde tutulur.

Bütçe komisyonunun ellibeş gün içinde kabul edeceği metin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülür ve malî yıl başına kadar karara bağlanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Genel Kurulda, bakanlık ve daire bütçeleriyle katma bütçeler hakkında düşüncelerini, her bütçenin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında açıklarlar; bölümler ve değişiklik önergeleri, üzerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oya konur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, bütçe kanunu tasarılarının Genel Kurulda görüşülmesi sırasında, gider artırıcı veya gelirleri azaltıcı önerilerde bulunamazlar."

10- "MADDE 163.- Genel ve katma bütçelerle verilen ödenek, harcanabilecek miktarın sınırını gösterir. Harcanabilecek miktar sınırının Bakanlar Kurulu kararıyla aşılabileceğine dair bütçelere hüküm konulamaz. Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname ile bütçede değişiklik yapmak yetkisi verilemez. Carî yıl bütçesindeki ödenek artışını öngören değişiklik tasarılarında ve carî ve ileriki yıl bütçelerine malî yük getirecek nitelikteki kanun tasarısı ve tekliflerinde, belirtilen giderleri karşılayabilecek malî kaynak gösterilmesi zorunludur."

11- "MADDE 164.- Kesinhesap kanunu tasarıları, kanunda daha kısa bir süre kabul edilmemiş ise, ilgili oldukları malî yılın sonundan başlayarak, en geç yedi ay sonra, Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Sayıştay, genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu kesinhesap kanunu tasarisının verilmesinden başlayarak en geç yetmişbeş gün içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.

Kesinhesap kanunu tasarısı, yeni yıl bütçe kanunu tasarısıyla birlikte Bütçe Komisyonu gündemine alınır. Bütçe Komisyonu, bütçe kanunu tasarısıyla kesinhesap kanunu tasarısını Genel Kurula birlikte sunar, Genel Kurul, kesinhesap kanunu tasarısını, yeni yıl bütçe kanunu tasarısıyla beraber görüşerek karara bağlar. Kesinhesap kanunu tasarısı ve genel uygunluk bildiriminin Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olması, ilgili yıla ait Sayıştayca sonuçlandırılmamış denetim ve hesap yargılamasını önlemez ve bunların karara bağlandığı anlamına gelmez."

12- "MADDE 165.- Sermayesinin yarısından fazlası doğrudan doğruya veya dolaylı olarak Devlete ait olan kamu kuruluş ve ortaklıklarının Türkiye Büyük Millet Meclisince denetlenmesi esasları kanunla düzenlenir."

13- "MADDE 166.- Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayi ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilâtı kurmak Devletin görevidir.

Planda millî tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağlayıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler öngörülür; yatırımlarda toplum yararları ve gerekleri gözetilir; kaynakların verimli şekilde kullanılması hedef alınır. Kalkınma girişimleri, bu plana göre gerçekleştirilir.

Kalkınma planlarının hazırlanmasına, Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanmasına, uygulanmasına, değiştirilmesine ve bütünlüğünü bozacak değişikliklerin önlenmesine ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir."

14- "MADDE 167.- Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piyasalarda fiilî veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler.

Dış ticaretin ülke ekonomisinin yararına olmak üzere düzenlenmesi amacıyla ithalat, ihracat ve diğer dış ticaret işlemleri üzerine vergi ve benzeri yükümlülükler dışında ek malî yükümlülükler koymaya ve bunları kaldırmaya kanunla Bakanlar Kuruluna yetki verilebilir."

15- "MADDE 168.- Tabiî servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabiî servet ve kaynağın arama ve işletilmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir."

16- "MADDE 169.- Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.

Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasî propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz.

Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz."

C- İlgili Anayasa Kuralı

"MADDE 123.- İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.

İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.

Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur."

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Ahmet Necdet SEZER, Haşım KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Mustafa YAKUPOĞLU, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Mahir Can ILICAK ve Rüştü SÖNMEZ'in katılımlarıyla 16.11.1999 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralları, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kurallarıyla bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre Anayasa Mahkemesi, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayamaya mecbur değildir. Anayasa Mahkemesi taleple bağlı kalmak kaydıyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebilir. Bu nedenle, dava konusu kurallar yalnız Anayasa'nın dava dilekçesinde ileri sürülen maddeleri yönünden değil, ilgisi nedeniyle 123. maddesi yönünden de incelenmiştir.

1- Yasa'nın 3. Maddesinin İncelenmesi

4447 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle 506 sayılı Yasa'nın 32. maddesinin (B) bendine bir alt bent ve aynı maddeye bir fıkra eklenmiştir.

a- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 32. Maddesinin (B) Bendine Eklenen Alt Bent

506 sayılı Yasa'nın hastalık sigortasına ilişkin sigortalıya sağlanan yardımları gösteren 32. maddesinin (B) bendi şöyledir:

"Protez, araç ve gereçlerinin standartlara uygun olarak sağlanması, takılması, onarılması ve yenilenmesi, (Ağız protezlerine ilişkin yardımlar, Kurumca hazırlanacak yönetmelik esasları dahilinde sağlanır.)"

4447 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle eklenen alt bent ile sigortalının kendisi için gereken protez, araç ve gereç bedellerinin %20'sinin asgari ücretin bir buçuk katını geçmemek üzere sigortalıdan alınması öngörülmektedir.

Dava dilekçesinde bu düzenlemenin Anayasa'nın 10., 17., 56. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk Devleti olduğu belirtilmekte, 5. maddesinde ise kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak, Devlet'in temel amaç ve görevleri arasında sayılmaktadır.

Anayasa'nın 56. maddesinin birinci fıkrasında herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu; üçüncü fıkrasında Devlet'in herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak, insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi arttırarak işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenleyeceği; 60. maddesinde, herkesin, sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu, Devletin, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alacağı ve teşkilatı kuracağı; 65. maddesinde de Devlet'in, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek, mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceği belirtilmektedir. Buna göre, sosyal güvenlik vatandaşlar için bir hak, Devlet için ise görevdir. Bu bağlamda Devlet, vatandaşların sosyal güvenliğini sağlama görevini mali olanakları ölçüsünde yerine getirirken sosyal sigortacılığın teknik gereklerine uygun kimi sınırlamalar yapabilirse de sosyal hakları kullanılamayacak hale getirecek düzenlemelerde bulunamaz.

Dava konusu kuralla getirilen katkı payı oranı, sağlanacak protez araç ve gereç bedelinin % 20'si olarak belirlenmiş sanayi kesiminde 16 yaşından büyükler için uygulanan asgari ücretin 1,5 katıyla da sınırlandırılmıştır.

Ayrıca, Yasa'nın 60. maddesinde "Bu Kanunun 3, 4, 15, 25 ve 36 ncı maddelerinde öngörülen protez, ortez, araç ve gereçlerden hangilerinin katılım payından muaf tutulacağına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığınca müştereken tespit edilerek 1/1/2000 tarihine kadar Resmi Gazetede yayımlanır. Yukarıdaki fıkra kapsamına girenlerden 17.8.1999 tarihinde meydana gelen deprem sonucunda yaralanan veya sakat kalanlara verilecek protez, ortez, araç ve gereç bedelleri için katılım payı alınmaz." denilerek katkı payı alınmayacak durumlar belirlenmiştir.

Bu durumda, alınacak katkı payının üst sınırının belirlenmiş olması ve kimi sigortalıların özel durumları gözetilerek bu uygulamanın dışında bırakılması, sağlanacak protez, araç ve gereç bedellerinin sadece %20'sinin sigortalı tarafından ödenmesinin öngörülmesi sosyal güvenlik hakkını ortadan kaldırmadığı gibi onu kullanılamayacak ölçüde güçleştirecek nitelikte de değildir.

Öte yandan, sağlık yardımları için sigortalıdan katkı payı alınabileceği uluslararası sözleşmelerde de öngörülmüştür.

"Sosyal Güvenliğin Asgari Normlarına İlişkin" Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 102 sayılı Sözleşmesi'nin 10. maddesinde, sağlık yardımından faydalananlar veya bunların aile

reislerinin, hastalık halinde yapılacak sağlık yardımı masraflarına iştirak ettirilebileceği belirtilmekte, bunun ilgiliye ağır bir yük getirmeyecek şekilde tespit edilmesi öngörülmektedir.

Avrupa Konseyi çerçevesinde oluşturulan "Avrupa Sosyal Güvenlik Sözleşmesi"nde de, korunan kimselerin doğrudan doğruya katkıda bulunmaları olanaklı görülmüştür. Türkiye, belirtilen iki sözleşmeye de katılarak onaylamıştır.

Belirtilen nedenlerle, Yasa'nın 3. maddesiyle 506 sayılı Yasa'nın 32. maddesinin (B) bendine eklenen alt bent Anayasa'ya aykırı görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

b- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 32. Maddesine Eklenen Fıkra

Yasa'nın 3. maddesiyle, 506 sayılı Yasa'nın 32. maddesine bir fıkra eklenerek, hastalık yardımlarından yararlanmak için 60 günü hastalığın anlaşıldığı tarihten önceki altı ay içinde olmak üzere toplam 120 gün hastalık sigortası primi ödemiş olma koşulu getirilmiştir.

Bu fıkra, dava açıldıktan sonra yürürlüğe giren 24.8.2000 günlü, 616 sayılı "Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığının Kurulması ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin 58. maddesiyle değiştirildiğinden, konusu kalmayan istem hakkında karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır.

2- Yasa'nın 4. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 4. maddesiyle, 506 sayılı Yasa'nın gelir ve aylık almakta olanlar ile bunların aile bireylerine yapılacak yardımları gösteren 36. maddesinin (B) bendi değiştirilmiştir.

Yapılan değişiklikle 36. maddenin A bendinin (a) alt bendi uyarınca sürekli iş göremezlik geliri, malüllük veya yaşlılık aylığı almakta olanlardan ayakta yapılan tedavilerinde verilen ilaçlar ile sağlanan protez, araç ve gereç bedellerinin %10 oranında ve sanayi kesiminde 16 yaşından büyükler için belirlenen asgari ücretin aylık tutarını geçmemek üzere katkı payı alınması öngörülmüştür.

4447 sayılı Yasa'nın 3. maddesine ilişkin red gerekçesi 4. madde için de geçerli olduğundan istemin reddi gerekir.

3- Yasa'nın 6. Maddesinin İncelenmesi

Emekli olabilmek için daha önce sigortalı kadınlarda 50, erkeklerde ise 55 yaşını doldurmuş olma ve en az 5000 gün prim ödeme koşulu aranırken, Yasa'nın 6. maddesiyle 506 sayılı Yasa'nın 60. maddesinin (A) bendinde yapılan değişiklikten sonra kadınlar için 58, erkekler içinde 60 yaş ve en az 7000 gün yaşlılık, malüllük ve ölüm sigortaları primi ödeme zorunluluğu öngörülmüştür. Değişiklikten önce, 5000 gün prim ödeme koşulunu yerine getiremeyenler için yaş koşulu yanında 15 yıldan beri sigortalı olmak ve en az 3600 gün prim ödeme koşuluyla emekli olabilmek olanağı bulunurken değişiklikten sonra, 15 yıldan beri sigortalı olma koşulu 25 yıla, 3600 gün prim ödeme zorunluluğu da 4500 güne çıkarılmıştır.

Bu değişiklikle ilgili olarak Yasa'nın genel gerekçesinde, primli sistemle çalışan Sosyal Sigortalar Kurumu'nun önemli ölçüde finansman sorununun bulunması nedeniyle bazı önlemlerin alınmasının gerekli olduğu, bu bağlamda zorunlu prim ödeme süresinin ve emeklilik

yaşının yükseltildiği, dünya standartlarının altında kalan koşulların düzeltilmemesi durumunda sorunların daha da büyüyeceği belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde; sigortalıların emekli olabilmeleri için öngörülen yaş koşulunun yükseltilmesinin hukukun temel ilkelerine, hakkaniyet kuralına ve sosyal güvenlik kavramına, Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerinde öngörülen kişilerin refah, huzur ve mutluluğunu sağlama amacına ve sosyal hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir. Bu bağlamda, hukuk devletinde yasakoyucu, yasaların yalnız Anayasa'ya değil, evrensel hukuk ilkelerine de uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür.

Anayasa'nın 10. maddesinde, "Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" denilmektedir. Buna göre, yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilmeyecek ve bu nedenlerle eşitsizliğe yol açılmayacaktır. Bu ilkeyle, birbirleriyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanması ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılması engellenmektedir. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Anayasa'nın 60. maddesinde de, sosyal devlet ilkesine paralel olarak herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu Devletin bu güvenliği sağlayacak gerekli önlemleri alarak teşkilatı kuracağı belirtilmiş, 65. maddesinde ise Devletin sosyal ve ekonomik alanlardaki görevlerini ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceği öngörülmüştür.

Herkesin sosyal güvenliğini sağlamakla görevli olan Devlet, bu işlevini Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı gibi sosyal güvenlik kuruluşları aracılığı ile yerine getirmektedir. Ancak, son yıllarda mevzuatta yapılan düzenlemelerle çalışanların emekli olabilme koşulları çok sık değiştirilerek Kurumların büyük bir finansman sorunuyla karşı karşıya bırakıldığı bir gerçektir. Emekli olabilmek için aranan prim ödeme gün sayısı ile yaş haddi konusundaki değişiklikler, Sosyal Güvenlik kurumlarının aktüaryal dengesini olumsuz yönde etkilemiş, bu da Kurumların, çalışanların sosyal güvenlik haklarını karşılayamaz duruma gelmelerine neden olmuştur.

Türkiye'nin demografik yapısı konusunda veri olarak kabul edilen resmi belgelerde ortalama yaşam süresinin yükseldiği belirtilmektedir. Buna karşın, sosyal güvenlik kurumlarına bağlı olarak çalışanların emeklilikleri için öngörülen yaş haddi ve prim ödeme gün sayısının düşürülmesi Kurumların finansman sorununun daha da büyümesine yol açmıştır.

Sosyal güvenlik kuruluşlarının işlevlerini yerine getirebilmeleri için belirtilen olumsuzlukların ortadan kaldırılması amacı ile çalışanların emekli yaş haddi ve prim ödeme gün sayılarının belirli bir ölçü ve denge gözetilerek yükseltilmesi sosyal güvenlik hakkını ortadan kaldıran veya onu kullanılamayacak ölçüde sınırlayan bir düzenleme olarak nitelendirilemez.

Kaldı ki, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) "Sosyal Güvenliğin Asgari Normları Hakkında 102 Sayılı Çalışma Sözleşmesi"nin 25. maddesinde, yaşlılık yardımının yapılabilmesi için mevzuatla belirlenecek yaş haddinin 65 yaşından yukarı olmaması gerektiği belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, çalışmaya erken yaşta başlayanların, daha geç yaşta başlayanlara göre daha fazla sigorta primi ödemelerine karşın, 7000 iş gününü tamamlamak koşuluyla aynı yaş haddinde emekli olmalarının Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Her ne kadar erken yaşta çalışmaya başlayanlarla daha sonra işe başlayanlar emeklilik için öngörülen koşulları yerine getirerek emekli olabileceklerse de, daha fazla sigorta primi ödediğinden, erken yaşta çalışmaya başlayana bağlanacak yaşlılık aylığının daha fazla olması nedeniyle aleyhe bir sonuç doğmayacağından eşitlik ilkesine aykırılıktan sözedilemez.

Açıklanan nedenlerle, Yasa'nın 6. maddesiyle değiştirilen 506 sayılı Yasa'nın 60. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi, Anayasa'nın 2., 10., 60. ve 65. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

4- Yasa'nın 8. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 8. maddesiyle 506 sayılı Yasa'nın 63. maddesine (B) fıkrasının birinci bendinden sonra gelmek üzere eklenen bentle, 506 sayılı Yasa'ya göre aylık almakta iken serbest avukat veya noter olarak çalışmalarını sürdürenlerin, sosyal yardım zammı dahil, almakta oldukları aylıklarından %15 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilmesi öngörülmektedir.

Dava dilekçesinde, 506 sayılı Yasa'ya göre aylık almakta olan serbest avukat ve noterlerin çalışmalarını sürdürmeleri durumunda almakta oldukları aylıklarından % 15 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilmesinin, kazanılmış hakları zedelediği, sosyal hukuk devleti ilkesine ters düştüğü, bu nedenle, Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

506 sayılı Yasa'nın 63. maddesi, yaşlılık aylığı alanların yeniden çalışmalarıyla ilgilidir. Bu maddenin (A) fıkrasında genel kural gösterilerek, yeniden sigortalı olarak işe girenlerin yaşlılık aylıklarının kesileceği, (B) fıkrasında, "Sosyal Güvenlik Destek Primi" ödeyenlerin yaşlılık aylıklarının kesilmeyeceği, Sosyal Güvenlik Destek Primi Oranının %30 olacağı, bunun 1/4'ünün sigortalı tarafından, 3/4'ünün ise işveren tarafından ödeneceği belirtilmektedir.

Serbest avukatlar ve noterler, 506 sayılı Yasa'nın 86. maddesi çerçevesinde "topluluk sigortası"ndan yararlanmaktadırlar. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 186. maddesine göre malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları bakımından avukatların topluluk sigortasına girmeleri zorunlu, diğer sigortalar (iş kazaları ve meslek hastalıkları, hastalık ve analık) bakımından isteğe bağlıdır. 1512 sayılı Noterlik Kanunu da benzer kuralları içermektedir.

Yaşlılık aylığı almakta iken çalışanların kazançlarından kesilen sosyal güvenlik destek primi sigortalı hissesi (%30x1/4)%7,5 iken, serbest avukat ve noterlerin yaşlılık aylıklarından %15 oranında prim kesilmektedir. Serbest avukatlar ve noterler, diğer SSK iştirakçileri ile aynı konumda değildirler. Bunlar, işverenleri olmadığı için, emekli olmadan önce de topluluk sigortası için %20 oranındaki primin tamamını kendileri ödemektedirler. Kurum'un diğerleri için tahsil ettiği sosyal güvenlik destek primi oranı toplamı işveren hissesiyle birlikte %30'dur. Bu nedenle, serbest avukat ve noterlerden sosyal güvenlik destek priminin %15 oranında kesilmesi adil olmayan bir uygulama olarak nitelendirilemez.

Öte yandan, Sosyal Güvenlik Destek Primi genel olarak 78. maddeye göre prime esas kazanç üzerinden alınmaktadır. Avukat ve noterlerde emekli aylığından kesinti yapılması, bunlarda prime esas kazancın söz konusu olmamasından kaynaklanmaktadır.

Devletin, yaşlılık aylığı almakta olanlara herhangi bir prim karşılığı olmaksızın tek yanlı ödediği sosyal yardım zammının söz konusu kesintiye dahil edilmesinin, çalışmaya devam ederek kazanç sağlayanlarla sağlamayanlar arasında adil bir dengenin kurulması amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

Kaldı ki, 506 sayılı Yasa'nın 63. maddesinin (B) bendinin dördüncü fıkrasına göre serbest avukatlar ve noterlerin iş kazasına uğraması ya da meslek hastalığına yakalanması durumlarında, Yasa'nın 12. maddesindeki yardımlardan yararlanacakları öngörüldüğünden, sosyal güvenlik destek primi kesintisinin tümüyle karşılıksız bir yükümlülük olduğu sonucuna da varılamaz.

Açıklanan nedenlerle, 4447 sayılı Yasa'nın 8. maddesiyle 506 sayılı Yasa'nın 63. maddesine (B) fıkrasının birinci bendinden sonra gelmek üzere eklenen bent Anayasa'ya aykırı olmadığından buna yönelik iptal isteminin reddi gerekir.

Ali HÜNER ile Mahir Can ILICAK "sosyal yardım zammı dahil" ibaresinin iptali gerektiği gerekçeyle bu görüşe katılmamışlardır.

5- Yasa'nın 13. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 13. maddesiyle aylıkların alt sınırını gösteren 506 sayılı Yasa'nın 96. maddesinin birinci fıkrası değiştirilerek, "Bu Kanuna göre bağlanacak aylıklar, 78. maddeye göre tespit edilen prime esas günlük kazanç alt sınırının aylık tutarının % 35' inden az olamaz" denilmiştir.

Maddede, getirilen yeni sisteme koşut olarak aylıkların alt sınırının hesaplanmasında prime esas günlük kazancın alt sınırının aylık tutarının esas alındığı görülmektedir.

Dava dilekçesinde, maddede yapılan değişiklik, aylığın alt sınırının düşürülmesinin Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesindeki " hukuk devleti" ilkesi ile Devletin tüm faaliyetlerinde hukukun egemen olması amaçlanmaktadır. Kuşkusuz bu amacın gerçekleşmesi için, konulacak kurallarda adalet ve hakkaniyet ölçülerinin gözönünde tutulması gerekir.

Sosyal güvenlik kurumlarının işlevlerini yerine getirebilmeleri için gerekli önlemleri almak Devletin görevidir. Sosyal güvenlik, kişinin yarınından emin olmasını sağlamaya

yöneliktir. Bu güvencenin sağlanması, sosyal sigorta sisteminin sağlıklı olarak çalışması için gerekli olan aktüeryal dengelerin korunmasına bağlıdır.

Önceki sistemde gösterge ve katsayı, yeni sistemde ise günlük kazanç esas alınmıştır.Yasa'nın 17. maddesiyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 82. maddeye göre, eski aylıkların TÜFE oranında arttırılarak ödenmesine devam edilecek, sonradan bağlanacak aylıkların hesabında ise, tüm hizmet süresinin önceki sisteme göre değerlendirilmesi yapılarak aylığın bundan daha düşük olmaması sağlanıp hak kaybı önlenecektir.

Açıklanan nedenlerle, Yasa'nın 13. maddesi, Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

6- Yasa'nın 15. Maddesinin İncelenmesi

15. maddeyle 506 sayılı Yasa'nın ek 24. maddesinin (a) fıkrasının ikinci bendi yürürlükten kaldırılmış, ek 32. maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere iki fıkra eklenmiştir.

506 sayılı Yasa'nın Ek 32 nci maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere eklenen fıkralara göre, sigortalıların çocuklarına verilecek protez, araç ve gereç bedellerinin % 20'si kendilerince ödenecektir. Ancak, bu katkı miktarının İş Kanunu'nun 33. maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin bir buçuk katından fazla olamayacağı, sigortalıların geçindirmekle yükümlü oldukları eşlerinden % 20, kurumdan sürekli işgöremezlik geliri, malüllük ve yaşlılık aylığı almakta olanların, geçindirmekle yükümlü bulundukları eşleri ile kurumdan hak sahibi olarak gelir ve aylık almakta olan eşlerden % 10 katılım payı alınmak koşuluyla protez, araç ve gereç yardımlarından yararlanacakları öngörülmüştür. Belirlenen katkı miktarı ise, sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin bir buçuk katından, sürekli iş göremezlik geliri, malüllük ve yaşlılık aylığı alanların eşleri ile Kurumdan hak sahibi olarak gelir ve aylık almakta olan eşlerden alınacak olan katkı miktarı da aylık asgari ücretten fazla olamayacaktır.

Dava dilekçesinde, kuralın, hukuk devleti ilkesini zedelediği ve sosyal güvenlik hakkının içini boşalttığı ileri sürülmüştür.

4447 sayılı Yasa'nın 3. ve 4. maddelerine ilişkin ret gerekçeleri 15. madde için de geçerlidir.

Öte yandan, 506 sayılı Yasa'nın "Sosyal yardım zammı" başlıklı Ek 24. maddesinin (a) fıkrasının birinci bendinde, 506 sayılı Kanun ile ek ve değişikliklerine göre iş kazaları ve meslek hastalıkları, malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından gelir veya aylık alanlar ile 991 sayılı Kanunla Kuruma devredilen sandıklar mevzuatını göre aylık alanlara her ay sosyal yardım zammı ödeneği belirtilmiştir.

Yürürlükten kaldırılan (a) fıkrasının ikinci bendinde de "Bakanlar Kurulu, sosyal yardım zammı miktarını, gösterge, üst gösterge ve geçici gösterge tablosundaki derece ve kademelere göre birbirinden farklı olarak tespit etmeye yetkilidir" denilmektedir.

Yasa'nın 15. maddesi ile 506 sayılı Yasa'nın Ek 24. maddenin (a) fıkrasının ikinci bendi ile Bakanlar Kuruluna verilen tespit yetkisi kaldırılmış, 4447 sayılı Yasa'nın 56/A-6 maddesiyle getirilen değişiklikle de sosyal yardım zammı miktarı 4.690.000.- lira olarak belirlenmiştir.

Sosyal yardım zammı, Devletin, iş kazaları ile meslek hastalıkları, malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından gelir ve aylık alanlara prim karşılığı olmaksızın, tek yanlı olarak sağladığı bir yardım olduğundan bunu Anayasa'nın 65. maddesi uyarınca malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde belirlemesi Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir.

Açıklanan nedenlerle, Yasa'nın 15. maddesine ilişkin iptal isteminin reddi gerekir.

7- Yasa'nın 17. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 17. maddesi ile 506 sayılı Yasa'ya geçici 81. ve 82. maddeler eklenmiştir.

A- 506 sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici 81. Maddenin İncelenmesi

Yasa'nın yayım tarihi olan 8.9.1999 tarihinde yürürlüğe giren Geçici 81. maddede, bu tarihteki sigortalılık sürelerine göre emekli olunabilecek yaş ve prim ödeme süreleri belirlenmiştir.

a- Maddenin Birinci Fıkrasının (A) Bendinin İncelenmesi

(A) bendinde, 4447 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden önceki kurallara göre yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanmış olanlar ile sigortalılık süresi 18 yıl ve daha fazla olan kadınlar ve sigortalılık süresi 23 yıl ve daha fazla olan erkekler hakkında, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yürürlükte bulunan hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde kuralın, Anayasa'nın 2., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan tüm işlem ve eylemlerinde hukuk kurallarına bağlı, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da uymak zorunda olduğu hukukun temel ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Anayasa'nın 10. maddesine göre, herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir. Hiç bir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar. Bu madde ile amaçlanan mutlak değil hukuksal eşitliktir. "Yasa önünde eşitlik" ilkesi Yasalar karşısında herkesin eşit olmasını, ayırım yapılmamasını, kimseye ayrıcalık tanınmamasını gerektirir. Durumlarındaki farklılıklar kimi kişi ve toplulukların değişik kurallara bağlı tutulmasına neden olabilirse de farklılık ve özelliklere dayandığı için bu tür düzenlemeler eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Yasakoyucunun, emekliliklerine iki yıldan az süresi kalan kadın ve erkek sigortalıların hak kaybına uğramalarını önlemek için iptali istenilen (A) bendiyle, yürürlük tarihinden önce

ve sonra olmak üzere iki ayrı tarihe göre sigortalılık ve prim ödeme süresi belirleyerek adaletli bir toplum ve hukuk düzeni kurmayı amaçladığında kuşku bulunmamaktadır.

Bu nedenle kural, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

b- Maddenin Birinci Fıkrasının (B) Bendinin İncelenmesi

Bu bent, Anayasa Mahkemesi'nin 23.2.2001 günlü, Esas: 1999/42, Karar: 2001/41 sayılı kararıyla iptal edildiğinden, itiraz konusu kural hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır.

c- Maddenin Birinci Fıkrasının (C) Bendinin İncelenmesi

aa- Bendin (a) Alt Bendinin İncelenmesi

Geçici 81. maddenin birinci fıkrasının (C) bendinin (a) alt bendinde, Yasa'nın yayımı tarihinde, kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını dolduran sigortalılardan, 15 yıllık sigortalılık süresini tamamlamış ve 3600 gün prim ödemiş olanlara yaşlılık aylığı bağlanacağı belirtilmiştir.

Dilekçede, bu düzenlemenin kazanılmış hakları ihlâl ettiği bu nedenle, Anayasa'nın 2., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

(C) bendinin (a) alt bendinde yaşlılık aylığı bağlanması için öngörülen kural, daha önce yürürlükte bulunan 506 sayılı Yasa'nın 60. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (b) alt bendinde belirtilen kuralla aynıdır. Bu düzenleme nedeniyle dava dilekçesinde belirtildiği gibi bir hak kaybı söz konusu olmadığından kural, Anayasa'nın 2., 10. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

bb- Bendin (b) Alt Bendinin İncelenmesi

Maddenin (C) bendinin (b) alt bendi, Anayasa Mahkemesi'nin 23.2.2001 günlü, Esas: 1999/42, Karar: 2001/41 sayılı kararıyla iptal edildiğinden, kural hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır.

B- 506 Sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici 82. Maddenin İncelenmesi

Maddenin birinci fıkrasında Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı bulunanlara bağlanacak aylıkların (a) ve (b) bentlerine göre hesaplanacak aylıkların toplamından oluşacağı belirtilmiştir.

(a) bendinde, sigortalının bu Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçen prim ödeme sürelerine ilişkin aylıkların, (b) bendinde ise, Yasa'nın yürürlüğünden sonraki aylığının hesaplanma yöntemi belirlenmiştir. Maddede, bu şekilde bulunan emekli aylığının, Kanunun yürürlük tarihi ile aylık başlangıç tarihi arasında geçen takvim yılları için her yılın Aralık ayına göre en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranına göre arttırılacağı ve bunun 506 sayılı Yasa'nın 61. maddesinin son fıkrasına göre güncelleştirilmiş değerinin altında olamayacağı öngörülmüştür.

Dilekçede, sigortalının 1.1.2000 tarihinden önceki prim ödeme gün sayıları ile bu tarihten sonraki prim ödeme gün sayıları ayrı ayrı hesaplanarak aylıkların bunların toplamından oluşmasının sigortalının aleyhine bir sonuç doğurduğu bu durumun sosyal hukuk devleti ile bağdaşmaması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

İptali istenilen kuralla, önceki sistemde geçen hizmetlerin önceki mevzuata, yeni sistemde geçen hizmetlerin ise yeni mevzuata göre değerlendirilmesi yapılarak ortaya çıkacak aylığın önceki kurallara göre hesaplanacak tutardan az olmaması sağlandığından bu düzenleme nedeniyle herhangi bir hak kaybı bulunmamaktadır.

Bu nedenle, kural Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

8- Yasa'nın 18. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 18. maddesi ile 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 20 nci maddesinin 20.2.1992 tarihli ve 3774 sayılı Kanunla kaldırılan (a) bendi yeniden düzenlenerek yaşlılık aylığına hak kazanabilmeleri için kadınların 58, erkeklerin 60 yaşını doldurmuş olmaları koşulu getirilmiştir.

Dava dilekçesinde, emeklilik için yaş sınırının yükseltilmesinin Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

Maddenin gerekçesinde, emeklilik yaşı ile ilgili olarak 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'na tabi sigortalılar için getirilen düzenlemeye koşut olarak geçici tarım işçileri için de yaşlılık aylığına hak kazanma yaşı ve aylık bağlama oranının gösterildiği belirtilmiştir.

Yasa'nın 6. maddesi için belirtilen ret gerekçesi 18. madde için de geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

9- Yasa'nın 22. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 22. maddesiyle 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu'na Geçici Madde 2 eklenmiştir.

a- Geçici Madde 2'nin (A) Bendinin İncelenmesi

Başvuru dilekçesinde, kuralın Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Maddenin (A) bendinde 13 yıl ve daha fazla sigortalı olanların en az 15 yıllık sigortalılık süresini doldurmak ve 3600 gün prim ödemek koşuluyla yaşlılık aylığından yararlanabilecekleri belirtilmiştir. Buna göre, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte 13 yıl ve daha fazlasigortalılık süresi bulunanlara yaş koşulu getirilmediği, bunların önceki koşullarla emekli olabilmelerine olanak sağlandığı, böylece emeklilik hakkını elde etmelerine 2 yıl kalmış olan iştirakçilerin haklarının korunduğu anlaşılmaktadır.

4447 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin (A) bendi için belirtilen gerekçe, Geçici Madde 2'nin (A) bendi için de geçerlidir. İptal isteminin reddi gerekir.

b- Geçici Madde 2'nin (B) Bendinin İncelenmesi

Bent, Anayasa Mahkemesi'nin 23.2.2001 günlü, Esas: 1999/42, Karar: 2001/41 sayılı kararıyla iptal edildiğinden, itiraz konusu kural hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır.

10- Yasa'nın 25. Maddesinin İncelenmesi

4447 sayılı Yasa'nın 25. maddesiyle, 5434 sayılı Yasa'nın geçici 139. maddesine üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere bir fıkra eklenmiş ve sekizinci fıkrası değiştirilmiştir.

a- 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. Maddesine Eklenen Fıkra

Eklenen fıkra göre, kullanılması resmi sağlık kurulu raporu ile gerekli görülen protez, ortez ve tıbbi araç ve gereç bedellerinin % 10'unun hak sahipleri tarafından ödeneceği, ödenecek miktarın bu Kanunun ek 19 uncu maddesindeki aylıklardan fazla olamayacağı ve Kanunun 64 üncü maddesi ile 3.11.1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre aylık bağlananlar hakkında bu kuralın uygulanmayacağı belirtilmektedir.

Dilekçede, ödeme gücü olmayan hak sahiplerinin sağlık hizmetlerinden yararlanamamaları sonucunu doğuran kuralın, Anayasa'nın 10., 17., 56. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Protez, ortez ve tıbbî araç ve gereç bedellerinin % 10'unun hak sahipleri tarafından ödeneceği ve bunun da en düşük emekli aylığını geçemeyeceğini öngören kural Yasa'nın 3., 4. ve 15. maddelerinin reddine ilişkin gerekçelerle Anayasa'ya aykırı görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

b- 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. Maddesinin Değiştirilen Sekizinci Fıkrası

Yasa'nın Geçici 139. maddesinde, TC Emekli Sandığı'nca sağlanan sağlık yardımlarından kimlerin yararlanacağı ve koşulları belirlenmekte, aynı maddenin değişik sekizinci fıkrasında ise, bu yardımdan yararlanamayacaklar gösterilmektedir.

Buna göre, özel kanunları gereğince sağlık yardımından faydalananlar ile sandıktan emekli, adi malüllük veya vazife malüllüğü aylığı alanların diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevlerde çalışan veya bu kuruluşlardan aylık alan eşleri ve sandıktan dul aylığı alanlardan diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevde çalışan veya bu kuruluşlardan yaşlılık veya malüllük aylığı alanlar bu madde hükmünden yararlanamayacaklar, isteğe bağlı sağlık sigortasından yararlananlara ise bu hüküm uygulanmayacaktır.

Dava dilekçesinde, yapılan değişiklikle bir hakkın yok edildiği, bunun da Anayasa'nın hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Sosyal güvenlik kuruluşları finansman açıklarıyla karşılaşmamak için bilimsel kurallara göre yönetilmek ve işletilmektedir. Herkesin, bağlı bulunduğu sosyal güvenlik kuruluşunun sağlık yardımından yararlanmasında, sosyal güvenliğin teknik gereklerine aykırılık yoktur. Kural, farklı sosyal güvenlik kuruluşlarından aylık alan hak sahiplerini bağlı oldukları

kuruluşların sağladığı olanaklardan yoksun bırakmadığı ve herhangi bir hak kaybına da neden olmadığından, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER ve Mahir Can ILICAK bu görüşe katılmamışlardır.

11- 4447 Sayılı Yasa'nın 26. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 26. maddesiyle, 5434 sayılı Yasa'ya geçici 205. ve geçici 206. maddeler eklenmiştir.

a- 5434 sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici 205. Maddenin İncelenmesi

aa- Geçici madde 205'in Birinci Fıkrasının ilk Paragrafı ile (a) Bendinin İncelenmesi

Birinci fıkranın ilk paragrafında, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte kadın iştirakçilerden 20, erkek iştirakçilerden 25 fiili hizmet yılını dolduranlara istekleri üzerine emekli aylığı bağlanacağı belirtilerek iştirakçilerin o tarihteki emeklilik hakları saklı tutulmuş, bunlar için yaş sınırı getirilmemiştir.

Birinci fıkranın (a) bendinde de, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte emeklilik hizmet süresini doldurmaya 2 yıldan az kalan iştirakçilerden kadınların 38 yaşını ve 20 hizmet yılını, erkeklerin ise 43 yaşını ve 25 fiili hizmet süresini tamamlamaları koşuluyla istekleriyle emekli olmaları durumunda aylık bağlanacağı belirtilmiştir.

Dilekçede, kuralın kazanılmış hakları ihlâl etmesi nedeniyle Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ilkesinin yer aldığı 2. maddesine ayrıca 5., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Dava konusu kuralla, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte emekliliğe hak kazanmış olanlarla emekliliğine iki yıl ve iki yıldan az kalmış olanlara emekli olabilmeleri için yaş ve hizmet süresi konularında ek bir yükümlülük getirilmediğinden bunlar yönünden herhangi bir hak kaybı söz konusu değildir. Bu nedenle, Yasa'nın 17. maddesiyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 81. maddenin birinci fıkrasının (A) bendinin reddine ilişkin gerekçelerle kural Anayasa'ya aykırı görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

bb- Geçici Madde 205'in (b), (c), (d), (e), (f), (g), (h), (i) ve (j) Bentlerinin İncelenmesi

Bentler, Anayasa Mahkemesi'nin 23.2.2001 günlü, Esas: 1999/42, Karar: 2001/41 sayılı kararıyla iptal edildiğinden, itiraz konusu kurallar hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır.

cc- Geçici Madde 205'in birinci Fıkrasının Sonunda Yer Alan Bölümün İncelemesi

(b) ve (j) bentleri arasında yaş koşulları sıralandıktan sonra bu bölümde ikinci koşul olarak kadın iştirakçilerin 20, erkek iştirakçilerin 25 fiili hizmet sürelerini tamamlamaları öngörülmektedir. Aynı koşul 5434 sayılı Yasa'nın 39. maddesinin değişiklikten önceki şeklinde de yer almıştır.

Yasa çıktığı sırada çalışmakta olanlar için eski emeklilik sürelerinin doldurulmasını öngören "...Doldurmaları ve kadın iştirakçinin 20, erkek iştirakçinin 25 fiili hizmet süresini tamamlamaları halinde istekleri üzerine emekli aylığı bağlanır" biçimindeki bölüm, yeni bir hüküm içermemesi nedeniyle hak kaybına yol açmadığından Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

dd- Geçici Madde 205'in ikinci Fıkrasının İncelenmesi

Maddenin ikinci fıkrası Anayasa Mahkemesi'nin 23.2.2001 günlü, Esas: 1999/42, Karar: 2001/41 sayılı kararıyla iptal edildiğinden, itiraz konusu kural hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır.

ee- Geçici madde 205'in üçüncü fıkrasının incelenmesi

Üçüncü fıkra, Anayasa Mahkemesi'nin 23.2.2001 günlü, Esas: 1999/42, Karar: 2001/41 sayılı kararıyla iptal edildiğinden, itiraz konusu kural hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır.

b- 5434 sayılı Yasa'ya Eklenen 206. Maddenin İncelenmesi

Dava konusu kural, Anayasa Mahkemesi'nin 23.2.2001 günlü, Esas: 1999/42, Karar: 2001/41 sayılı kararıyla iptal edildiğinden, itiraz konusu kural hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır.

12- Yasa'nın 36. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 36. maddesiyle 1479 sayılı Yasa'nın Ek 13. maddesinin son fıkrası değiştirilmiş ve maddeye bir fıkra eklenmiştir.

a- Ek 13. Maddenin Değiştirilen Son Fıkrası

1479 sayılı Yasa'nın "sağlık yardımının kapsamı" başlıklı Ek Madde 13'ün değiştirilen son fıkrasında, ayakta yapılan tedavilerde poliklinik muayene ücretinin ve verilen ilaç bedellerinin % 20'sinin sigortalı ve hak sahipleri, % 10'unun aylık alanlar ve hak sahipleri tarafından karşılanacağı, iş kazası ve meslek hastalığı sonucu verilecek olanlar hariç, protez, araç ve gereç bedellerinin % 20'sinin sigortalı ve hak sahipleri, % 10'unun ise aylık alanlar ve hak sahipleri tarafından ödeneceği ancak, katkı payı tutarının sigortalılarda birinci gelir basamağının bir buçuk katını, aylık alanlarda ise birinci gelir basamağının % 65'ini geçemeyeceği belirtilmekte, 3.11.1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamına girenlerden ise katkı payı alınmayacağı öngörülmektedir.

Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa'nın 2., 5., 56. ve 60. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 3., 4., 15. ve 25. maddelerinde belirtilen gerekçeler dava konusu Ek 13. Maddenin değiştirilen son fıkrası için de geçerli olduğundan istemin reddi gerekir.

b- Ek 13. Maddeye Eklenen Fıkra

Maddeye eklenen son fıkra, Anayasa Mahkemesi'nin 23.2.2001 günlü, Esas: 1999/42, Karar: 2001/41 sayılı kararıyla iptal edildiğinden, itiraz konusu kural hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır.

13- Yasa'nın 38. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 38. maddesiyle 1479 sayılı Yasa'ya eklenen "Sosyal güvenlik destek primi" başlıklı Ek Madde 20'ye göre, yaşlılık aylığı bağlananlardan 24 üncü maddenin (I) numaralı bendinde belirtilen çalışmalarına devam edenlerin veya daha sonra çalışmaya başlayanların, sosyal yardım zammı dahil tahakkuk eden aylıklarından, aylığın bağlandığı veya tekrar çalışmaya başlanıldığı tarihi takip eden aybaşından itibaren, çalışmalarının sona erdiği ay dahil % 10 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilir. Aylıklarından sosyal güvenlik destek primi kesilmesi gerekenlerden bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce aylık bağlananlar Kanun'un yayımını, daha sonra tekrar çalışmaya başlayanlar ise çalışmaya başladıkları tarihi takip eden aybaşından itibaren üç ay içinde kuruma yazılı bildirimde bulunmak zorundadırlar. Bu süre içinde Kuruma yazılı bildirimde bulunmayanlardan sosyal güvenlik destek primi, gecikmeli bildirimde bulunulan veya Kurumca tespit edilen tarihe kadar 53. maddeye göre hesaplanacak gecikme zammı ile birlikte tahsil edilir. Birikmiş sosyal güvenlik destek primi ve gecikme zamlarının ödenmemesi halinde aylıklardan yapılacak kesintiler aylık tutarının % 25'ini geçemez. Sosyal güvenlik destek primi ödenmiş süreler, sigortalılık süresi olarak değerlendirilemez. Ödenen primler 39. madde hükmüne göre toptan ödeme olarak iade edilmez ve bu sürelerle ilgili olarak 24.5.1983 tarih ve 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

Dava dilekçesinde kuralın, Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 60. maddelerindeki sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Sosyal güvenlik destek primi uygulanmasına 4447 sayılı Yasa'nın Ek 20. maddesinin yürürlüğe girmesiyle başlanmıştır. Yaşlılık aylığı almakta iken yeniden çalışmaya devam edenlerin aylıklarından "sosyal güvenlik destek primi" kesilmesi, sosyal devlet ilkesinin gerçekleştirilebilmesi için sosyal sigortacılık faaliyetinin sürdürebilmesine yönelik bir uygulamadır.

Sigortalıların sosyal güvenlik kuruluşlarından yararlanma koşullarının iyileştirilmesi bu bağlamda adı geçen kuruluşlara mali katkıda bulunulması amacıyla, emekli aylığı almakta iken çalışmaya devam edenler veya daha sonra çalışmaya başlayarak kazanç elde edenlerden "sosyal güvenlik destek primi" alındığı anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesiyle toplum yaşamında eşitlik temeline dayanan adil bir hukuk düzeni kurulması amaçlanmıştır.

Anayasa'nın 60. maddesinde öngörülen herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğuna ilişkin kurulla devlete verilen görevin, 65. maddede belirtildiği biçimde "mali kaynakların yeterliliği ölçüsünde" yerine getirilebileceği açıktır. Devlet sosyal güvenliği sağlamak için, kurumsal bir yapılanmayı gerçekleştirmiş ise, bunu korumak ve geliştirmekle yükümlüdür.

Devletin, yaşlılık aylığı almakta olanlara herhangi bir prim karşılığı olmaksızın tek yanlı ödediği sosyal yardım zammının söz konusu kesintiye dahil edilmesinin, çalışmaya devam ederek kazanç sağlayanlarla sağlamayanlar arasında adil bir dengenin kurulması amacına

yönelik olduğu anlaşıldığından "Sosyal güvenlik destek primi" kesintisinin, devletin ödediği sosyal yardım zammının da dahil edildiği aylıklardan yapılması bir hak kaybı olarak nitelendirilemez.

Açıklanan nedenlerle, 4447 sayılı Yasa'nın 38. maddesiyle 1479 sayılı Yasa'ya eklenen Ek Madde 20 Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Ali HÜNER ve Mahir Can ILICAK "sosyal yardım zammı dahil" ibaresinin iptali gerektiği gerekçesiyle bu görüşe katılmamışlardır.

14- Yasa'nın 39. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 39. maddesiyle, 1479 sayılı Yasa'ya Geçici 10, Geçici 11 ve Geçici 12. maddeler eklenmiştir.

a- 1479 Sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici Madde 10'un İncelenmesi

Geçici Madde 10'da 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte 1479 sayılı Yasa'ya tabi sigortalı olanlara yaşlılık aylığı bağlanabilmesinin koşulları düzenlenmiştir.

aa- Geçici Madde 10'un Birinci Fıkrası

Fıkra, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önceki kurallara göre yürürlük tarihinden sonraki aybaşı itibariyle aylık bağlanmasına hak kazananlar ile aylık bağlanmasına hak kazanmalarına iki yıl veya daha az süre kalan sigortalıların tam veya kısmi yaşlılık aylığı isteyebilecekleri belirtilmiştir.

Yasa'nın 17. maddesiyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 81. Maddenin birinci fıkrasının (A) bendine ilişkin gerekçeler, Geçici Madde 10'un birinci fıkrası için de geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

bb- Geçici Madde 10'un İkinci Fıkrası

Fıkra, Anayasa Mahkemesi'nin 23.2.2001 günlü, Esas: 1999/42, Karar: 2001/41 sayılı kararıyla iptal edildiğinden, itiraz konusu kural hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır.

cc- Geçici Madde 10'un Üçüncü Fıkrası

Fıkra, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı olanlardan 15 tam yıl prim ödeme süresini tamamlayanların, kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmaları, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten sonraki aybaşı itibariyle prim ödeme koşulunu belirli süreler içinde yerine getirmeleri ve kadınların 51-56, erkeklerin ise 56-58 yaşlarını doldurmaları koşuluyla kısmi yaşlılık aylığı bağlanacağı öngörülmüştür.

Dava dilekçesinde, Geçici Madde 10'un, halen çalışmakta olan sigortalıların kazanılmış haklarıyla sosyal güvenlik haklarının ihlâl edilmesi ve sosyal adaleti zedelemesi nedeniyle Anayasa'da yer alan "sosyal hukuk devleti" ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Fıkırada, Yasa'nın yürürlüğünden önce kısmi yaşlılık aylığına hak kazanmış olanlarla, emekliliklerine 2 yıl veya daha az kalmış olanların hakları saklı tutularak kayıpları önlenmiş, emeklilik sürelerine 2 yıldan fazla kalanların 15 yıllık prim ödeme yükümlülüğünü yerine getirmeleri koşuluyla, emeklilik için kalan sürelerinin dikkate alınarak yaş sınırlarının kademelendirilmesi esası getirilmiştir.

Bu düzenleme ile hukuk devletinde gözetilmesi gereken adil ve makul ölçüler aşılmadığından kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

b- 1479 Sayılı Yasa'ya eklenen Geçici Madde 11'in İncelenmesi

Bu maddenin birinci fıkrasına göre, Yasa'nın yürürlüğünden önce bağlanan malûllük, yaşlılık ve ölüm aylıkları, Yasa'nın yürürlüğünden önce ödenen son aylık tutarları esas alınmak suretiyle 36 ncı maddenin son fıkrası hükmüne göre artırılarak ödenecektir.

Maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte sigortalı olanlardan henüz aylık bağlanmasına hak kazanamamış olanların yaşlılık aylığını hak ettiklerinde bunun nasıl hesaplanacağı gösterilmiştir. Buna göre söz konusu aylıklar, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihinden önceki sürelerle orantılı olarak eski hükümlere göre hesaplanacak miktar ile Yasa'nın yürürlük tarihinden sonraki sürelerle orantılı olarak yeni hükümlere göre hesaplanacak tutarın toplamından oluşacaktır. Toplam sigortalılık süresi esas alınarak eski hükümlere göre hesaplanacak aylık, Yasa'nın yürürlük tarihi ile aylığın başlangıç tarihi arasındaki her takvim yılı için Devlet İstatistik Enstitüsünce yayımlanan enflasyon yıllık değişim oranlarıyla arttırılmış tutarından da az olamayacaktır.

Son fıkrada ise, Yasa'nın yürürlük tarihinden önce sigortalı olanlara bağlanacak malûllük ve ölüm aylıklarının, sigortalının bu Yasa'nın yürürlüğünden sonra da sigortalılık süresi bulunması durumunda bu süreler esas alınarak hesaplanacağı belirtilmektedir.

Dava dilekçesinde, kuralın Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

Yukarıda belirtildiği gibi Geçici Madde 11'de hak kayıplarının önlenmesi amacıyla sigortalının, önceki sisteme göre geçen sigortalılık süreleri o tarihteki yasalara göre, yeni sistemin yürürlüğünden sonraki süreleri ise 4447 sayılı Yasa ile belirlenen esasa göre değerlendirilerek bulunacak aylığın, önceki yasal duruma göre hesaplanan aylık tutarından az olamayacağı kabul edilmiştir.

Bu durumda, adil ve eşitliğe uygun bir hukuk düzeninin gerçekleştirilmesini amaçlayan ve herkese sosyal güvenlik hakkı sağlamakla yükümlü olan sosyal hukuk devletinde sigortalıların hak kaybına uğramamaları koşuluyla yeni düzenlemeler getirilmesinde Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırılık yoktur.

İptal isteminin reddi gerekir.

c- 1479 sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici Madde 12'nin İncelenmesi

aa- Geçici 12. Maddenin Birinci Fıkrası

Maddenin birinci fıkrasında, Yasa'nın yürürlük tarihinden sonra prim ve aylıkların hesaplanmasında, Yasa'nın 50 nci maddesindeki esaslara göre belirleme yapılınca kadar, kanunun yayımı tarihinden önceki kurallara göre saptanacak yirmidört basamaklı gösterge tablosunun uygulanmasına devam edileceği belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, gelir basamaklarının hesaplanmasında Yasa'nın yürürlüğünden önce sigortalı olanlara da yeni esasların uygulanacağını kabul edilmesinin Anayasa'nın 2. maddesindeki sosyal hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Toplum yaşamında adil ve eşitliğe dayalı bir hukuk düzeni kurmak, bu düzeni sürdürmek ve sosyal güvenliği sağlamakla yükümlü sosyal hukuk devletinde, yasaların yürürlük tarihinin öncesine ve sonrasına yönelik hak kaybını ve hukuksal boşluk doğmasını önleyici geçiş hükümleri getirilmesi doğaldır.

Bu nedenle, Geçici 12. Maddenin birinci fıkrası Anayasa'nın 2. maddesindeki sosyal hukuk devleti ilkesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

bb- Geçici Madde 12'nin İkinci Fıkrası

1479 sayılı Yasa'nın geçici 12. maddesinin ikinci fıkrası, 31.5.2000 gün ve 4571 sayılı "Sosyal Sigortalar Kanunu, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile İşsizlik Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 2. maddesiyle değiştirilmiştir.

Konusu kalmayan istem hakkında karar verilmesine yer yoktur.

15- Yasa'nın 40. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 40. maddesiyle, 17.10.1983 tarihli ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu'nun, yaşlılık aylığından yararlanma koşullarını düzenleyen 17. maddesi değiştirilmiştir.

Buna göre, sigortalı, yazılı istemde bulunması ve bu tarihte prim ve her türlü borçlarını ödemiş olması ayrıca 25 tam yıl sigorta primi ödemesi ve kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurması koşuluyla yaşlılık aylığından yararlanabilecektir. Maddede, en az 15 tam yıl prim ödeyen sigortalılardan kadın ise 60, erkek ise 62 yaşını dolduranlara da kısmî yaşlılık aylığı bağlanacağı belirtilmiştir. Böylece emekli olabilmek için daha önce öngörülmeleyen yaş koşulu getirilmiş, kadınlar için sigorta primi ödeme koşulu 25 tam yıla çıkarılarak erkek sigortalılarla eşitlik sağlanmıştır.

Dava dilekçesinde kuralın, yaşlılık aylığından yararlanma koşullarını ağırlaştırması nedeniyle sosyal hukuk devletine aykırılığı ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 6. ve 23. maddelerinde belirtilen gerekçeler bu madde için de geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

16- Yasa'nın 44. Maddesinin İncelenmesi

44. maddeyle 2926 sayılı Yasa'ya Geçici 7. ve Geçici 8. Maddeler eklenmiştir.

a- 2926 sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici Madde 7'nin İncelenmesi

aa- Geçici Madde 7'nin Birinci Fıkrası

Fıkırada, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önceki kurallara göre yürürlük tarihinden sonraki aybaşı itibariyle aylık bağlanmasına hak kazananlar ile aylık bağlanmasına hak kazanmalarına iki tam yıl veya daha az süre kalan sigortalıların, tam veya kısmi yaşlılık aylığı isteyebilecekleri belirtilmiştir.

4447 sayılı Yasa'nın 17. maddesiyle 506 sayılı Yasa'ya eklenen geçici 81. maddenin birinci fıkrasının (A) bendine ilişkin gerekçe, 2926 sayılı Yasa'ya eklenen geçici 7. maddenin birinci fıkrası için de geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

bb- Geçici Madde 7'nin İkinci Fıkrası

İkinci fıkra, Anayasa Mahkemesi'nin 23.2.2001 günlü, Esas: 1999/42, Karar: 2001/41 sayılı kararıyla iptal edildiğinden, itiraz konusu kural hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır.

cc- Geçici Madde 7'nin Üçüncü Fıkrası

Fıkra ile, 4447 sayılı Yasa'nın yürürlüğünden önce sigortalı olup, 15 tam yıl prim ödeme süresini dolduranlardan kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını dolduranlarla Yasa'nın yürürlüğe girdiği aybaşı itibariyle prim ödeme koşulunu belirli süreler içinde yerine getirerek kadınlarda 51 ilâ 56, erkeklerde ise 56 ilâ 58 yaşlarını dolduranlara yaşlılık aylığı bağlanacağı öngörülmüştür.

Yasa'nın 39. maddesiyle 1479 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici Madde 10'un üçüncü fıkrası için belirtilen ret gerekçeleri, 44. maddeyle 2926 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici 7. maddenin üçüncü fıkrası için de geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

b- 2926 sayılı Yasa'ya Eklenen Geçici Madde 8'in İncelenmesi

Geçici Madde 8'de, sigortalıların 2926 sayılı Yasa'nın 36'ncı maddesi hükmünün yürürlüğe girdiği tarihe kadar olan prim borçlarının, değişiklikten önceki kurallara göre hesap ve tahsil edileceği belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, getirilen düzenleme ile kazanılmış hakların ihlal edildiği, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 2. maddesindeki sosyal hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4447 sayılı Yasa'nın 42. maddesiyle 2926 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin ikinci fıkrası değiştirilerek sigortalıların süresi içinde ve tam ödenmeyen prim borçlarına, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'la belirlenen gecikme zammı oranlarının uygulanacağı öngörülmüştür.

Geçici Madde 8 ile, değişiklikten önceki prim borçlarının önceki kurallara göre hesap ve tahsil edileceği belirtilerek kuralın, geçmişe yürütülmesi engellenerek adil ve makul ölçülerin gözetilmesi sonucu sigortalılara ek yükümlülük getirilmediği anlaşıldığından, kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülmemiştir.

İptal isteminin reddi gerekir.

17- Yasa'nın 51. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 51. maddesinin birinci fıkrasında, bu Kanun uyarınca sigortalı sayılanlardan hizmet akitleri belirtilen hallerden birisine dayalı olarak sona erenlerin, Kuruma süresi içinde şahsen başvurarak yeni bir iş almaya hazır olduklarını kaydettirmeleri, hizmet akitlerinin sona ermesinden önceki son üç yıl içinde en az 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş ve işten ayrılmadan önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olmaları kaydıyla işsizlik ödeneği almaya hak kazanacakları öngörülmektedir.

Yasa'nın 46 ilâ 55. maddelerini kapsayan VII. Bölümü'nde İşsizlik Sigortasına ilişkin konular düzenlenmiştir.

29.7.1971 gün ve 1451 sayılı Yasa ile TBMM'nce onayı uygun görülen ve Bakanlar Kurulu'nca 1.4.1974 gün ve 7/7964 sayılı Kararname ile kabul edilen "Sosyal Güvenliğin Asgari Normlarına İlişkin 102 Sayılı Sözleşme"nin IV. Bölümünde belirtilen İşsizlik Sigortası, Türkiye'de ilk defa 4447 sayılı Yasa ile uygulamaya konulmuştur.

Dilekçede, işsizlik sigortasının ihdasının sosyal ve anayasal bir zorunluluk olduğu, düzenlemenin olumlu bir gelişme olarak kabul edildiği, ancak, hizmet akdinin kolay fesh edilemez bir yapıya büründürülmesinin de, işsizlik sigortasının işlerliği için pratik bir koşul olarak görüldüğü, Yasa'nın adının "İşsizlik Sigortası Kanunu" olmasına rağmen buna ilişkin düzenlemesinin VII. bölümünde yer almasının, yasa ve hukuk tekniğine uygun olmadığı belirtildikten sonra, işsizlik sigortasından yararlanabilmek için "ilişkinin sona ermesinden geriye doğru aralıksız 120 gün prim ödeyerek çalışma" şartına bağlanmış olmasının işsizlik sigortası hakkında yararlanmayı imkansız kılması nedeniyle Anayasa'nın 2., 5., 49. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürüldüğünden, 51. maddedeki "... ve işten ayrılmadan önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış..." olmak sözcüklerinin iptalinin istendiği sonucuna varılmıştır.

51. maddeye göre sigortalının işsizlik sigortasından yararlanabilmesi için,

a- İş akdinin bu maddede belirtilen durumlardan birisine göre sona ermesi,

b- İş ve İşçi Bulma Kurumu'na süresi içinde başvurarak yeni bir iş almaya hazır olduğunu kaydettirmesi,

c- Son üç yıl içinde en az 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olması,

d- Hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün içinde sürekli çalışarak prim ödemesi,

e- Başvuru sırasında iş akdinin grev, lokavt veya kanundan doğan ödevler nedeniyle askıya alınmamış ve herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan gelir ve aylık almamış olması,

gerekmektedir.

Madde gerekçesinde "-Bu madde ile, işsizlik ödeneğini hak edebilmek için gerekli koşullar açıklanmıştır. İşsizlik sigortası uygulayan tüm ülkelerde işsizlik ödeneğini hak edebilme koşulları ile paralellik sağlanmaya çalışılmıştır." denilmektedir.

Sosyal güvenlik hukukunda, sigortalıların kimi yardımlardan yararlanabilmesi için staj süresi öngörülerek belirli bir süre sigortalı olmak ve prim ödemek koşulu getirilebilmektedir. Ayrıca, "Sosyal Güvenliğin Asgari Normları Hakkında 102 Sayılı Sözleşme"nin "işsizlik yardımları" bölümünde yer alan 23. maddesinde, "22. maddede belirtilen yardım, en az suiistimali önlemek için lüzumlu sayılabilecek bir staj süresini tamamlamış olan kimselere temin edilir" denilmektedir. Buna göre, staj süresi, sosyal sigortacılığın teknik gereklerine uygun ve yaygın olan bir uygulamadır.

Diğer yandan, bir ülkedeki sosyal güvenlik sisteminin yapısını, ekonomik ve sosyal koşullarının belirleyeceği bilinen bir gerçektir. Çünkü sosyal güvenlik programlarıyla ekonomik ve sosyal yapı karşılıklı etkileşim içerisindedir. İlk defa uygulamaya konulan işsizlik sigortasının kapsamının ve koşullarının belirlenmesinde de ekonomik ve sosyal durumun etkisi yadsınmaz.

Anayasa, sosyal güvenlik haklarına ilişkin görevleri, Devletin mali gücü ile sınırlamıştır. Anayasa'nın 65. maddesine göre, Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek, mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirebilecektir.

İşsizlik sigortasından yararlanma koşulları içinde yer alan "sigortalının hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün içinde sürekli çalışarak prim ödemesi" gerçekleşmesi olanaksız ya da çok zor bir koşul olmadığı gibi, işsizlik sigortasından yararlanmayı ortadan kaldıran ya da kullanılamayacak şekilde güçleştiren bir koşul olarak da nitelendirilemez.

Bu nedenle, 4447 sayılı Yasa'nın 51. maddesinin birinci fıkrasındaki iptali istenen ibare, Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerinde yer alan sosyal hukuk devleti olmanın gereklerine, 49. maddesindeki devletin çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak ve çalışmayı desteklemek görevine ve 60. maddesindeki devletin alması gereken, sosyal güvenlik haklarını sağlayacak önlemlere aykırı bir düzenleme olmadığından iptal isteminin reddi gerekir.

Haşım KILIÇ, Yalçın ACARGÜN. Sacit ADALI ile Ali HÜNER bu görüşe katılmamışlardır.

18- Yasa'nın 53. Maddesinin İncelenmesi

Yasa'nın 53. maddesinde, "İşsizlik Sigortası Fonu"nun kuruluşu, yönetimi, denetimi, gelirleri, giderleri ile mal ve alacaklarının tabi olacağı hükümler gösterilmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında, bu kanunun gerektirdiği görev ve hizmetler için malî kaynak sağlamak, piyasa şartlarında kaynakları değerlendirmek, Kanun'un öngördüğü ödemelerde bulunmak üzere "İşsizlik Sigortası Fonu" kurulduğu belirtilmekte, diğer fıkralarında ise, kurulan bu fonun yönetimi, denetimi ve gelir kaynaklarına ilişkin kurallar bulunmaktadır.

Dilekçede, kuralın Anayasa'nın 2. maddesine ve 161 ilâ 169. maddelerinde belirtilen ekonomik anayasa kurallarına aykırı olduğu, şeffaf devletin örtülü malî adacıklar

oluşturamayacağı, işsizlik sigortası ile ilgili malî havuzun, SSK yapısı içinde yer alması gerektiği ve bu nedenle Anayasa ile bağdaşmadığı ileri sürülmüştür.

İşsizlik Sigortası Fonu, dört kişilik Yönetim Kurulu tarafından işletilecek ve yönetilecektir. Yasa'nın 46. maddesinde, işsizlik sigortası primlerinin toplanmasından Sosyal Sigortalar Kurumu'nun, diğer her türlü hizmet ve işlemlerin yapılmasından ise İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü'nün görevli, yetkili ve sorumlu olduğu, bu amaçla İş ve İşçi Bulma Kurumu bünyesinde İşsizlik Sigortası Daire Başkanlığı kurulduğu belirtilmektedir. 53. maddenin son fıkrasında ise Fon gelirleri ile bu gelirlerle alınan malların, İş ve İşçi Bulma Kurumu'na ait olduğu öngörülmektedir.

4817 sayılı İş ve İşçi Bulma Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 16. maddesi dışında bütün hükümleri 24.8.2000 günlü ve 617 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılmış ve Kurumun görevleri Türkiye İş Kurumu'na verilmiştir. Bu görevler arasında işsizlik sigortası hizmetleri de bulunmaktadır. Bu amaçla 617 sayılı KHK'nin 12. maddesi uyarınca Kurumda, İşsizlik Sigortası Daire Başkanlığı oluşturulmuştur. Kurum, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın bağlı kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumu'nun ilgili kuruluşu olup, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzelkişiliğe sahip, idarî ve malî bakımdan özerk bir kamu kuruluşudur. Bu nitelikleriyle, genel bütçe dışındaki Türkiye İş Kurumu tüzelkişiliği içinde oluşturulan İşsizlik Fonu'nun Anayasa'nın 161. maddesi ile ilgisi bulunmamaktadır.

İşsizlik ödeneği ödeme görevi verilen Kurum'a bağlanarak İşsizlik Sigortası Fonu oluşturulmasının, Anayasa'nın 123. maddesindeki "idare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir" kuralı bağlamında değerlendirilmesi gerekir.

4447 sayılı Yasa'nın 53. maddesinde Fonun Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu tarafından denetleneceği belirtilmiştir. Ayrıca bu Fonun içinde yer aldığı Türkiye İş Kurumu'nun kuruluşuna ilişkin 617 sayılı KHK'nin 1. maddesinde de Kurumun denetiminin Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu tarafından yapılacağı öngörülmüştür. Anayasa'nın 165. maddesinde de sermayesinin yarısından fazlası doğrudan doğruya veya dolaylı olarak Devlete ait olan kamu kuruluşlarının denetimlerinin TBMM'ne ait olduğu belirtildiğinden Fonun, içinde yer aldığı Türkiye İş Kurumu'nun hesaplarıyla birlikte TBMM'ce denetleneceği açıktır.

Bu nedenle, Yasa'nın 53. maddesi Anayasa'ya aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

19- Yasa'nın 62. Maddesinin (3) No.lu Bendinin İncelenmesi

62. maddenin (3) no.lu bendi, 9.3.1988 tarih ve 3417 sayılı Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanun'un 2. ve 3. maddelerinin yürürlükten kaldırılmasına ilişkindir.

Madde gerekçesinde, "506 sayılı Kanuna göre alınacak prim ve bağlanacak aylıkların hesaplanmasında gösterge ve katsayı sistemi yerine tüketici fiyat endeksine göre yeniden belirlenen yıllık kazançların esas alınması nedeniyle işlerliğini yitiren maddeler ile, işsizlik sigortası primlerinin işçi ve işverenlere ilave yük getirilmemesi için 3417 sayılı Kanunun 2. ve 3. maddelerini yürürlükten kaldırılmıştır" denilmektedir.

Dava dilekçesinde madde ile kazanılmış hakların yok edildiği ileri sürülmüştür.

9.3.1988 gün ve 3417 sayılı Yasa'nın amacı, 1. maddesinde "çalışanların aylık ve ücretlerinden tasarruf kesintisi yapılmasını, tasarruflara Devlet veya ilgili işverenlerin katkıda bulunmasını, bağımsız çalışanların gelirlerinin bir kısmının tasarrufa ayrılmasını temin etmek ve bunların en iyi şekilde nemalandırılmasını sağlamak suretiyle çalışanların tasarruf yapmalarını teşvik etmektir" biçiminde açıklanmıştır.

4447 sayılı Yasa'nın 62. maddesinin (3) numaralı bendi ile 3417 sayılı Yasa'nın "Kapsam" başlıklı 2. maddesi ve "Tasarruf miktarı" başlıklı 3. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak 3417 sayılı Yasa'nın 4., 5. ve 6. maddelerinde Fonda biriken paraların değerlendirilerek ilgililere geri ödenme usul ve esasları belirtildiğinden ve halen bu maddeler yürürlükte olduğundan tasarruflar nemalandırılacak ve hak sahiplerine ödenmeye devam olunacaktır. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş, kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haklar için söz konusudur. Bu nedenle, kazanılmış hakların ihlâlinden de söz edilemez.

Bu nedenle, 3417 sayılı Yasa'nın 2. ve 3. maddelerinin yürürlükten kaldırılmasına ilişkin dava konusu kural Anayasa'ya aykırı olmadığından, istemin reddi gerekir.

V- SONUÇ

25.8.1999 günlü, 4447 sayılı "İşsizlik Sigortası Kanunu"nun:

1- 3. maddesiyle 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 32. maddesinin;

A- (B) bendine eklenen alt bendin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- Sonuna eklenen fıkra, 24.8.2000 günlü, 616 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 58. maddesiyle değiştirildiğinden konusu kalmayan istem hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

2- 4. maddesiyle değiştirilen 506 sayılı Kanun'un 36. maddesinin (B) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3- 6. maddesiyle değiştirilen 506 sayılı Kanun'un 60. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4 - 8. maddesiyle 506 sayılı Kanun'un 63. maddesine (B) fıkrasının birinci bendinden sonra gelmek üzere eklenen bendin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Ali HÜNER ile Mahir Can ILICAK'ın "sosyal yardım zammı dahil" ibaresinin iptali gerektiği yolundaki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

5- 13. maddesiyle değiştirilen 506 sayılı Kanun'un 96. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

6- 15. maddesiyle 506 sayılı Kanun'un Ek 24. maddesinin (a) fıkrasının yürürlükten kaldırılan ikinci bendinin ve Ek 32. maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere eklenen fıkraların Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

7- 17. maddesiyle 506 sayılı Kanun'a eklenen;

A- Geçici madde 81'in birinci fıkrasının,

a-(A) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (B) bendi 23.2.2001 günlü, E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararla iptal edildiğinden, İTİRAZ KONUSU KURAL HAKKINDA YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

c- (C) bendinin,

aa- (a) alt bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

bb- (b) alt bendi 23.2.2001 günlü, E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararla iptal edildiğinden, İTİRAZ KONUSU KURAL HAKKINDA YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

B- Geçici Madde 82'nin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

8- 18. maddesiyle yeniden düzenlenen 17.10.1983 günlü, 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 20. maddesinin 20.2.1992 günlü, 3774 sayılı Yasa ile kaldırılan (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

9- 22. maddesiyle 2925 sayılı Kanun'a eklenen Geçici Madde 2'nin;

A- (A) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- (B) bendi 23.2.2001 günlü, E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararla iptal edildiğinden, İTİRAZ KONUSU KURAL HAKKINDA YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

10- 25. maddesiyle 5434 sayılı Kanun'un Geçici 139. maddesinin;

A- Üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- Değiştirilen sekizinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER ile Mahir Can ILICAK'ın karşılıkları ve OYÇOKLUĞUYLA,

11- 26. maddesiyle 5434 sayılı Kanun'a eklenen;

A- Geçici Madde 205'in,

a- Birinci fıkrasının "...Kadın iştirakçilerden 20, erkek iştirakçilerden 25 fiili hizmet yılını dolduranların istekleri üzerine emekli aylığı bağlanır." biçimindeki ilk paragrafı ile (a) bendine ilişkin iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (b), (c), (d), (e), (f), (g), (h), (i) ve (j) bentleri 23.2.2001 günlü, E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararla iptal edildiğinden, İTİRAZ KONUSU KURAL HAKKINDA YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

c- Birinci fıkrasının "...Doldurmaları ve kadın iştirakçinin 20, erkek iştirakçinin 25 fiili hizmet süresini tamamlamaları halinde istekleri üzerine emekli aylığı bağlanır." biçimindeki bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

d- İkinci fıkrası 23.2.2001 günlü, E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararla iptal edildiğinden, İTİRAZ KONUSU KURAL HAKKINDA YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

e- Üçüncü fıkrası 23.2.2001 günlü, E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararla iptal edildiğinden, İTİRAZ KONUSU KURAL HAKKINDA YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

B- Geçici Madde 206, 23.2.2001 günlü, E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararla iptal edildiğinden, İTİRAZ KONUSU KURAL HAKKINDA YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

12- 36. maddesiyle 1479 sayılı Kanun'un Ek 13. maddesinin;

A- Değiştirilen son fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- Sonuna eklenen fıkra, 23.2.2001 günlü, E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararla iptal edildiğinden, İTİRAZ KONUSU KURAL HAKKINDA YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

13- 38. maddesiyle 1479 sayılı Kanun'a eklenen Ek Madde 20'nin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Ali HÜNER ile Mahir Can ILICAK'ın "sosyal yardım zammı" dahil ibaresinin iptali gerektiği yolundaki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

14- 39. maddesiyle 1479 sayılı Kanun'a eklenen;

A- Geçici Madde 10'un,

a- Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- İkinci fıkrası 23.2.2001 günlü, E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararla iptal edildiğinden, İTİRAZ KONUSU KURAL HAKKINDA YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

c- Üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- Geçici Madde 11'in Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C- Geçici Madde 12'nin,

a- Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- İkinci fıkrası 31.5.2000 günlü, 4571 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle değiştirildiğinden konusu kalmayan istem hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

15- 40. maddesiyle değiştirilen 17.10.1983 günlü, 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 17. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

16- 44. maddesiyle 2926 sayılı Kanun'a eklenen;

A- Geçici Madde 7'nin,

a- Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- İkinci fıkrası 23.2.2001 günlü, E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararla iptal edildiğinden, İTİRAZ KONUSU KURAL HAKKINDA YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

c- Üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- Geçici Madde 8'in Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

17- 51. maddesinin birinci fıkrasındaki "... ve işten ayrılmadan önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış" ibaresinin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Haşım KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI ile Ali HÜNER'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

18- 53. maddesinin Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

19- 62. maddesinin (3) nolu bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE, 27.2.2001 gününde karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Üye

Mustafa BUMİN

Haşım KILIÇ

Samia AKBULUT

Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Sacit ADALI	Ali HÜNER
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Mahir Can ILICAK	Ertuğrul ERSOY
Üye	Üye	
Tülay TUĞCU	Ahmet AKYALÇIN	

KARŞIOY YAZISI

Yasa'nın 51. maddesine göre, işsizlik sigortasından yararlanabilmek için, İş Akitleri Yasası'nın öngördüğü hallerde sona erenlerin;

- Süresi içinde Kuruma şahsen başvurarak yeni bir iş almaya hazır olduklarını kaydettirmeleri,
 - Hizmet akitlerinin sona ermesinden önceki son üç yıl içinde en az 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olması ve,
 - İşten ayrılmadan önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olmaları,
- gerekmektedir.

Öngörülen koşullar arasında son üç yıl içinde en az 600 gün sigortalı olarak çalışıp, işsizlik sigortası primi ödemede bulunduğu göre bunun yeterli görülmeyle işten ayrılmadan önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olma koşulu getirilmesi işsizlik sigortasından yararlanmak isteyen kişilerin kimi hallerde sigortalının elinde olmayan nedenlerle bu olanağı ve sosyal güvenlik hakkının kullanılmasını olanaksız hale getirir. Böyle bir düzenlemenin adil olduğu söylenemez. Bir hukuk devletinde yapılan düzenlemelerin adil olması vazgeçilmez bir koşuldur. Adil olmayan bu düzenleme Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan sosyal hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Bu nedenle "işten ayrılmadan önceki 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış" ibaresinin iptali gerektiği görüş ve kanaatiyle aksine oluşan çoğunluk kararına karşıyım.

Üye

Yalçın ACARGÜN

KARŞIOY YAZISI

28.5.1999 günlü, 4447 sayılı "İşsizlik Sigortası Kanunu"nın kimi kurallarının iptali istemiyle açılan iptal davası sonucunda verilen 27.2.2001 günlü, 1999/43 Esas, 2001/46 Karar sayılı kararın aşağıda belirtilen bölümlerine açıkladığım nedenlerle katılmıyorum.

1- Yasa'nın 8. maddesiyle, 506 sayılı Yasa'nın 63. maddesine (B) fıkrasının birinci bendinden sonra gelmek üzere eklenen bend uyarınca, 506 sayılı Yasa'ya göre, yaşlılık aylığı almakta iken serbest avukat veya noter olarak çalışmalarını sürdürenlerin, sosyal yardım zammı dahil, almakta oldukları aylıklarından % 15 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilecektir. Bu kuralda yer alan "sosyal yardım zammı dahil" ibaresinin iptaline karar verilmesi gerekirken aksine oluşan çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Sosyal yardım zammı, 506 sayılı Yasa'nın Ek 24. maddesiyle düzenlenmiştir. Buna göre sosyal yardım zammı, 506 sayılı Kanun ile ek ve değişiklikleri gereğince, iş kazaları ve meslek hastalıkları, malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından gelir ve aylık alanlar ile 991 sayılı Yasa ile Kuruma devredilen sandıklar mevzuatına göre aylık alanlara her ay ödenen ve Bakanlar Kurulu'nca tesbit edilen bir paradır. Ancak, 4447 sayılı Yasa'nın 15. maddesi ile Bakanlar Kurulu'nun tesbit yetkisi kaldırılmış olduğundan en son 27.4.1995 gün ve 95/6776 sayılı kararla tesbit olunan 4.690.000.-TL. olarak uygulanmaktadır. Sosyal Sigortalar Kurumu, hak sahiplerine ödediği sosyal yardım zammı tutarını, Devlete ait kurum ve kuruluşlar ile Devletin payı olan işyerlerinden tahsil etmekte, bu sayılanlar dışında kalanların sosyal yardım zamları ise Kurumca karşılanmaktadır. Ayrıca sözü edilen Ek 24. madde uyarınca, sosyal yardım zammından icra ve diğer kesintiler yapılamayacağı gibi, her türlü vergi, resim ve harçtan da muaf tutulmuştur.

Anayasa Mahkemesi, sosyal yardım zammını düzenleyen hükümlerin iptali istemiyle yapılan başvuru sonucunda, 18.11.1993 gün, 1993/17 Esas, 1993/41 Karar sayılı kararında, yaşlılık aylığının yetersizliğinin sosyal yardım zammıyla giderilmek istendiğinden 506 sayılı Yasa'nın Ek 24. maddesiyle bu yardım kurumunun yaşama geçirildiğini, bu zammın, hak eden iştirakçilere ödenecek Devlet katkısı olduğunu, bir sosyal katkı olarak sürmesinin, asıl ödemeler doyurucu düzeyde olmadıkça, sosyal devlet niteliğine uygun bir işleyiş olduğunda duraksanamayacağını, yalnızca mali darboğazın Anayasa'ya aykırılık nedeni oluşturamayacağını belirterek Ek 24. maddenin (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi kararında da belirtildiği gibi sosyal yardım zammı, yaşlılık aylığının yetersizliği nedeniyle aylıktan ayrı olarak verilen "sosyal yardım" niteliğinde bir ödemedir. Sosyal yardımlarda ilgililerin doğrudan bir katkısı bulunmamakta, bu ödemeler "sosyal devlet" olmanın bir gereği olarak görülmektedir.

Ek 24. maddede, sosyal yardım zammından icra ve diğer ve diğer kesintilerin yapılamayacağı gibi bu yardım zammı, her türlü vergi, resim ve harçtan da muaf tutulmuştur. Diğer taraftan niteliği ve güdülen amacı itibariyle, primsiz sosyal güvenlik rejiminin bir uygulaması olarak kabul edilen sosyal yardım zammından adı ve amacı ne olursa olsun destek primi kesilmesi, sosyal sigorta uygulamasının teknik gereklerine de uygun düşmemektedir.

Ayrıca tüm emeklilere eşit miktarda ödenen sosyal yardım zammı yönünden tüm emekliler aynı ve eşit konumda olduklarından bunlardan sadece serbest avukat ve noterlere ödenen bu zamdan prim kesilmesi, Anayasa'nın eşitlik ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır.

Belirtilen nedenlerle, sosyal yardım zammından da sosyal güvenlik primi kesilmesi, Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırılık oluşturduğundan, 4447 sayılı Yasa'nın 8. maddesiyle, 506 sayılı Yasa'nın 63. maddesine (B) fıkrasının birinci bendinden sonra gelmek üzere eklenen bentte yer alan "sosyal yardım zammı dahil" ibaresinin iptaline karar verilmesi gerekirken reddi yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

2- Yasa'nın 38. maddesiyle, 1479 sayılı Yasa'ya eklenen Ek 20. madde uyarınca, 1479 sayılı Yasa'ya göre yaşlılık aylığı bağlananlardan, 24. maddenin (ı) numaralı bendinde belirtilen çalışmalarına devam edenlerin veya daha sonra çalışmaya başlayanların, "sosyal yardım zammı dahil" tahakkuk eden aylıklarından % 10 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilecektir.

Sosyal yardım zammı, 1479 sayılı Yasa'nın Ek 7. maddesi gereğince, Bağ-Kur'dan malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından aylık alanlara, her ay aylıklarıyla birlikte peşin olarak ödenen paradır. Yardım miktarı, geçim endeksleri, asgari ücret ve ekonomik duruma göre Bakanlar Kurulu'nca tesbit edilecektir. En son 16.4.1997 gün ve 97/9301 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile basamak ve derecelere göre tesbit edilen sosyal yardım zammı miktarları 4447 sayılı Yasa'nın 34. maddesi ile 1479 sayılı Yasa'nın Ek 7. maddesinin birinci fıkrası değiştirilerek 1-12 basamaklarda bulunanlara 5.850.000.-TL., 13-24 basamaklarda bulunanlara da 4.500.000.-TL. olarak belirlenmiştir.

Diğer taraftan sözü edilen Ek 7. maddenin dördüncü fıkrasına göre de sosyal yardım zammı, haczedilemeyeceği gibi damga vergisi hariç her türlü vergi, resim ve harçtan muaf tutulmuştur.

Yukarıda (ı) numaralı bölümde izah edildiği üzere, sosyal yardım zammı, malüllük, yaşlılık ve yetim aylıklarının yetersizliği nedeniyle, aylıklardan ayrı olarak ödenen, "sosyal yardım" niteliğinde bir ödemedir. Sosyal yardımlarda, ilgililerin doğrudan bir katkısı bulunmamakta, prim esasına dayanmamakta, bu ödemeler "sosyal devlet" olmanın bir gereği olarak yapılmaktadır. Bu yardımlardan, icra ve diğer kesintiler yapılamayacağı gibi her türlü vergi, resim ve harç da alınmayacaktır.

Niteliği ve güdülen amacı itibariyle, primsiz sosyal güvenlik rejiminin bir uygulaması olarak kabul edilen sosyal yardım zammından, destek primi kesilmesi, sosyal sigorta uygulamasının teknik gereklerine de uygundur.

Belirtilen nedenlerle, Bağ-Kur'dan yaşlılık aylığı alanlardan, sosyal güvenlik primi kesilirken, bu prime sosyal yardım zammının da dahil edilmesi, başka bir ifadeyle sosyal yardım zammından da sosyal güvenlik primi kesilmesi, Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğundan 38. madde ile eklenen Ek 20. maddede yer alan "sosyal

yardım zammı dahil" ibaresinin iptaline karar verilmesi gerekirken reddi yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

3- 4447 sayılı Yasa'nın 25. maddesiyle, 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere maddeye bir fıkra eklenmiş, aynı maddenin sekizinci fıkrası değiştirilmiştir.

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'nun Geçici 139. maddesi emekli, adi malüllük veya vazife malüllüğü aylığı alanlar ve bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertleri ile dul ve yetim aylığı alanlara yapılacak olan sağlık yardımını düzenlemektedir. Bu maddenin sekizinci fıkrası 4447 sayılı Yasa'nın 25. maddesi ile değiştirilmiştir. Değişiklikten evvel sekizinci fıkra, "özel kanunları gereğince sağlık yardımından faydalananlar (isteğe bağlı olarak sağlık sigortasından yararlananlar hariç) bu madde hükmünden yararlanamazlar. Ancak, Sandıktan dul ve yetim aylığı almakta iken sonradan diğer sosyal güvenlik kurumlarınca dul veya yetim aylığı bağlanması nedeniyle sağlık yardımına da hak kazananlar, bu haklardan vazgeçmeleri halinde bu madde hükmünden yararlanmaya devam ederler" hükmü yer almakta iken 25. madde ile yapılan değişiklikle, özel kanunları gereğince sağlık yardımından faydalananlar ile Sandıktan emekli, adi malüllük veya vazife malüllüğü aylığı alanların diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevlerde çalışan veya bu kuruluşlardan aylık alan "eşleri" ve sandıktan dul aylığı alanlardan diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi görevde çalışan veya bu kuruluşlardan yaşlılık veya malüllük aylığı alanlar bu madde hükmünden yararlanamazlar şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Aynı kişinin birden fazla sosyal güvenlik kurumu kapsamında bulunmaması demek olan "sosyal güvende teklik ilkesi, esas itibarıyla sosyal güvenlik hukuku ilkelerinden olup herkesin bağlı olduğu sosyal güvenlik kuruluşunun sağlık yardımından yararlanmasını gerektirmektedir. Ancak sağlık yardımından yararlanacaklar, sadece çalışanlar, emekli aylığı alanlar olmayıp bunların eşlerini, çocuklarını, dul ve yetimlerini de kapsamaktadır. Bu yönü ile "sağlık yardımından yararlanma" ilkesinin niteliği, getiriliş amacı itibarıyla gerek hukuki açıdan ve gerekse uygulama yönünden adil olmayan sosyal hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayan sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde primli sisteme tabi olan sosyal güvenlik kurumları, T.C. Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve kısaca Bağ-Kur'dur. Bunların sağladığı sağlık yardımlarının gerek miktar, gerek vasıf ve gerekse sağlanan mekân, imkân ve kolaylıkların aynı olduğunu söylemek olanaklı değildir. Bireylere sağlık yardımları sunulmasının asıl amacı, sosyal devlet olmanın gereklerine uymak, sigortalılara olabildiğince daha iyi ve daha elverişli şekilde yardımda bulunmak olmalıdır. Sağlık yardımı adı altında bazı olanakların tanınması, mutlaka bu yardımın yapıldığı anlamına gelmez. Yapılmak istenen bu yardımların gereği gibi insan haysiyetine, insan sağlığına yakışır ölçüde ve şekilde yapılması gerekir. Aksi halde bir nevi yasak savma anlamını taşır. Çoğunluk görüşünde belirtilen, sosyal güvenlik kuruluşlarının finansman açıklarıyla karşılaşmaması gerekçesi insan sağlığı ve yaşam hakkıyla bağdaşmaz. İnsanın yaşam hakkı ve sağlığı her şeyin üstünde görülmelidir. Sağlıklı yaşam, insan mutluluğunun, insanca yaşamının temel koşuludur. Anayasa'nın 5. maddesinde, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamak, Devletin temel amaç ve görevlerinden sayılmıştır. Bu görevin çeşitli sebep ve bahanelerle savsaklanması, gereği gibi yerine getirilmemesi Anayasa'ya aykırılık oluşturur.

Sözü edilen Geçici 139. maddenin sekizinci fıkrasında, değişiklikten önce, Sandıktan dul ve yetim aylığı almakta iken sonradan diğer sosyal güvenlik kurumlarınca dul veya yetim aylığı bağlanması nedeniyle sağlık yardımına da hak kazananların "bu haktan vazgeçmeleri"

halinde bu madde hükmünden yararlanacakları öngörülerek ikinci bir haktan yararlanmaları "vazgeçme" şartına bağlanmıştır. Yapılan değişiklikle, hiç bir şart öngörülmeden fıkra metninde yazılı hallerde sağlık yardımından yararlanılamayacağı kuralı getirilmiştir. Sağlık yardımından yararlanma, emeklilere onların aile bireylerine, dul ve yetimlerine verilen sağlık karnelerinin ibrazıyla mümkün olmaktadır. Kendilerine yalnızca bir sosyal güvenlik Kurumunca sağlık karnesi verilmesi uygulaması, diğer kurumların sağlık yardımlarından yararlanmayı da önleyecek olup, sosyal güvenlik teklik ilkesine de aykırı olmayan bir uygulama olarak ortaya çıkacaktır. Ancak, bunun için hak sahibi olanların, gerek eşlerinden ve gerekse ana ve babalarından dolayı bu hakları elde etmiş olmaları yeterli görülmeli, sekizinci fıkranın eski haliyle hiç değilse bir seçimlik hakkı tanınmış olmalıydı.

Emekli Sandığı'ndan, emekli, malütlük aylığı alanın eşi hiç bir yerde çalışmıyor veya diğer sosyal güvenlik kurumlarından aylık almıyorsa, Emekli Sandığı'nın yaptığı sağlık yardımından yararlanabilecek, şayet bir yerde çalışıyor veya bir diğer sosyal güvenlik kurumundan çok az da olsa bir aylık alıyorsa Emekli Sandığı'nın sağlık yardımından yararlanamayacaktır ki, böyle bir düzenleme, adeta çalışanın cezalandırılması, çalışmayanın hoş görülmesi anlamını taşımaktadır.

Diğer taraftan öteki sosyal güvenlik kurumlarından yetim aylığı alan Emekli Sandığı iştirakçisinin eşinin durumu ise daha dikkat çekicidir. Bunların Emekli Sandığı ile ilişkisi, Emekli Sandığı iştirakçisi olan eşinden dolayı, diğer kurumlarla olan ilişkileri ise ana, baba veya çocuğundan dolayıdır. İki kurumla da olan ilişkisi, sigortalının aile bireyi olması nedenine dayanmaktadır. Emekli Sandığı emeklisinin hiç bir işte çalışmayan eşi, şayet babası dolayısıyla diğer kurumlardan çok az miktarda da olsa yetim aylığı alıyorsa, Emekli Sandığı sağlık yardımından yararlanamayacaktır. Bu da Anayasa'nın eşitlik ve sosyal hukuk devleti ilkelerine aykırılık oluşturmaktadır.

Ayrıca sosyal güvenlik kurumlarından emekli, malütlük ve dul aylığı alanlar ve bunların aile bireyleri, yaş ve maddî durumları itibarıyla çalışanlara göre daha fazla korunmaya ve sağlık yardımına muhtaç kimselerdir. Bu bakımdan, diğer sosyal güvenlik kurumlarından emekli, malütlük ve yetim aylığı alanları, bu kurumlara tabi görevlerde aktif sigortalı olarak çalışanlardan ayrı değerlendirmek gerekir. Sosyal devlet, zayıfları koruyan, güçsüzlere yardım eden, her vatandaşına asgarî bir yaşam düzeyi sağlamayı ödev bilen devlettir.

Öte yandan, isteğe bağlı sağlık sigortasından yararlananlar için sözü edilen sekizinci fıkra uygulanmayacaktır. Bunlar diğer sosyal güvenlik kurumlarından aylık almış olsalar da Emekli Sandığı sağlık yardımından yararlanmaya devam edeceklerdir. Zorunlu sigortalılara tanınmayan bir hakkın isteğe bağlı sigortalılara tanınmasının haklı bir nedeni bulunmadığından, bu husus da Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırıdır.

Belirtilen nedenlerle, 4447 sayılı Yasa'nın 25. maddesi ile 5434 sayılı Yasa'nın Geçici 139. maddesinin sekizinci fıkrasının değiştirilmesi suretiyle getirilen kural Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 60. maddelerine aykırılık oluşturduğundan iptaline karar verilmesi gerekirken reddi yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

4- Yasa'nın VII. Bölümünde işsizlik sigortasına ilişkin hususlar ve bu bölümde yer alan 51. maddesinde de, işsizlik ödeneğine hak kazanmanın şartları düzenlenmiştir. Açılan davada işsizlik ödeneğine hak kazanmanın şartlarından olan "ve işten ayrılmadan önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olmaları" ibaresinin iptaline karar verilmesi gerekirken iptal isteminin reddi yönünde oluşan çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

İşsizlik sigortasından yararlanmada prim ödeme süresine ilişkin şartlar 51. maddede sayılmıştır. Buna göre işsizlik sigortasından yararlanabilmek için:

- a) Sigortalılık süresinin en az üç yıl olması,
- b) Sigortalının son üç yıl içinde en az 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olması,
- c) Sigortalının hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün içinde sürekli çalışarak prim ödemesi gerekmektedir.

İşsizlik sigortasından yararlanabilmek için ilk iki şartın aranması yeterli olup iptali istenilen hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün sürekli çalışarak prim ödeme koşulunun öngörülmesi, bilhassa daha evvelce primlerini ödeyerek çalışıp işten ayrıldıktan sonra yeniden işe girenler yönünden gerçekleşmesi zor ve hatta bazı hallerde imkânsız durumların doğmasına yol açabilecek niteliktedir. Uzun süreler çalışarak 600 günün çok üzerinde prim ödeyen sigortalının yeniden işe girmesi üzerine ayrıca en son 120 gün daha prim ödeme koşulunun öngörülmesi sosyal hukuk devleti ilkesine, hak ve nasafet kurallarına aykırılık oluşturur. Bir haktan yararlanmayı zorlaştıran veya kaldıran bu kuralın Anayasa'nın 2. ve 60. maddeleriyle bağdaştığı kabul edilemez. Bu nedenlerle, Anayasa'ya aykırılık oluşturan bu kuralın iptaline karar verilmesi gerekirken reddi yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Ali HÜNER